

# Standpunt Actieagenda Industrie en Omwonenden vanuit Fonds Slachtofferhulp

Bijdragen door: *Daniël Meis namens Fonds Slachtofferhulp*

## Algemeen standpunt Actieagenda

Fonds Slachtofferhulp is een onafhankelijk pleitbezorger die proactief signaleert, agendeert en innoveert. Wij brengen partijen samen, financieren, initiëren en ondersteunen onderzoek en delen kennis. Dit alles om de positie van en hulpverlening aan slachtoffers structureel te verbeteren. Zo ook de slachtoffers van milieudelicten want zij krijgen vaak geen hulp door gebrek aan erkenning en complexe juridische processen.

Vorig jaar is het Fonds het Programma Milieucriminaliteit gestart. Milieucriminaliteit heeft niet alleen negatieve gevolgen voor de omgeving maar ook voor de gezondheid en levenskwaliteit van mensen. Veel slachtoffers zien zichzelf niet als slachtoffer en daarom wordt milieucriminaliteit vaak onterecht een "slachtofferloos delict" genoemd. Dat heeft tot gevolg dat bij milieudelicten voornamelijk wordt gefocust op het herstel van natuur en milieu terwijl gedupeerde omwonenden vaak het nakijken hebben. Het Fonds richt zich nadrukkelijk niet op natuurherstel -er zijn immers legio organisaties die dat reeds doen- maar op de vaak vergeten slachtoffers zoals omwonenden en werknemers. Wij willen ervoor zorgen dat zij de erkenning en ondersteuning krijgen waar ze recht op hebben en dat het perspectief van omwonenden en werknemers wordt meegewogen bij vergunningverlening, toezicht en handhaving.

Hiervoor is overleg met en draagvlak onder alle betrokken partijen onontbeerlijk. Alleen door overleg tussen omwonenden, werknemers, overheid, bedrijfsleven en het maatschappelijk middenveld -zoals is gebeurd in het kader van de Actieagenda Industrie en Omwonenden- kunnen de nodige stappen worden gezet die leiden tot oplossingen voor de verbetering van de leefomgeving.

### **Wij adviseren de Staatssecretaris om de volgende acties uit te voeren:**

#### ***Verduidelijken en aanscherpen actualiserings- en informatieplicht***

Naar aanleiding van Actie 12: Meewegen van gezondheid in de Omgevingswet, adviseren wij de staatssecretaris om de actualiseringsplicht voor het bevoegd gezag zodanig in de wet te verduidelijken dat daardoor de facto voor elke wijziging van een omgevingsvergunning -ook ambtshalve bijvoorbeeld naar aanleiding van een BBT- een informatieplicht voor de vergunninghouder geldt. In de huidige situatie is het zo dat voor een ambtshalve wijziging geen verplichting bestaat voor de vergunninghouder om informatie te verstrekken. Hierdoor kan er geen goede afweging gemaakt worden door het bevoegd gezag.

Zoals in het rapport terecht wordt gesteld zien de actualiseringsplicht en de daaruit voortvloeiende verplichting om een omgevingsvergunning te wijzigen, niet alleen op ontwikkelingen met betrekking tot de kwaliteit van het milieu maar evenzeer ook op ontwikkelingen met betrekking tot de gezondheid van de mens ten gevolge daarvan. Voor een actualiseringsplicht geldt een verplichte informatievoorziening door de vergunninghouder, waardoor het bevoegd gezag beter in staat is om gezondheidsrisico's te beoordelen op basis van actuele (emissie)gegevens.

#### ***Verankering gezondheidseffectrapportage***

In het kader van ons programma Milieucriminaliteit voeren wij door het hele land gesprekken met mensen die in meer of mindere mate slachtoffer zijn van milieudelicten. Deze gesprekken geven

inzicht in de behoeften van slachtoffers maar ook waar het in wet- en regelgeving aan schort of beter kan. Niet alleen vallen hierbij de grootte en de ernst van de geleden schade op maar ook de hoeveelheid slachtoffers op.

Hoewel nu nog in pilot erkent het instrument gezondheidseffectrapportage (GER) het mogelijke effect van omgevingsvergunningsplichtige activiteiten op de fysieke leefomgeving en dus ook de gezondheid van werknemers en omwonenden. Kortom, slachtofferschap kan voorkomen dan wel verkleind worden door onderzoek naar de mogelijke gezondheidseffecten van het verlenen van een omgevingsvergunning. Wij adviseren dan ook de GER te verplichten bij vergunningsaanvragen waarvoor een MER-verplichting geldt.

## Standpunt Actieagenda Industrie en Omwonenden, GGD GHOR Nederland

### Algemeen standpunt Actieagenda

Het is voor ons van belang dat er integrale besluitvorming wordt gefaciliteerd waarbij gezondheid wordt meegewogen als één van de factoren. Dit draagt bij aan transparantie in de besluitvorming op lokaal/ regionaal niveau in relatie tot industrie. Hiervoor is nodig dat er inzichtelijk wordt gemaakt wat mogelijke gezondheidseffecten zijn van industrie en hoe deze worden afgewogen. Daarbij moet rekening gehouden worden met het feit dat gezondheid niet altijd in cijfers is uit te drukken. De actie agenda is een technocratisch antwoord op een sociaalmaatschappelijk vraagstuk. Idealiter houden bedrijven in hun business case rekening met investeringen die positief bijdragen aan de kwaliteit van de leefomgeving (license to operate). Niet omdat het VTH-stelsel dat vraagt, maar omdat ze zich realiseren dat ze impact hebben op de omgeving en dat emissies in de basis zo minimaal mogelijk zouden moeten zijn.

In deze reactie hebben wij ons beperkt tot de rapporten die zijn opgesteld binnen actie 12 en 13.

### Wij adviseren de Staatssecretaris om de volgende acties uit te voeren

#### Uit actie 12:

- **Regeling GGD advies in Omgevingswet:** Uit het onderzoek voor Actie 12 blijkt dat een GGD-advies met name toegevoegde waarde heeft bij de voorbereiding van een omgevingsvisie, omgevingsverordening of omgevingsplan. Vroegtijdige betrokkenheid in de visie of planfase biedt de meeste ruimte om het belang van de gezondheid integraal mee te nemen in de besluitvorming. Deze actie richt zich logischerwijs op industrie, maar in de praktijk reikt het belang van publieke gezondheid verder en gaat het om alle activiteiten in de leefomgeving die invloed hebben op gezondheid, deze maatregelen zou dus ook daarover moeten gaan.
- **Handreiking significante milieuverontreiniging:** De GGD staat ervoor open om deze actie nader te verkennen, mits er ook gekeken wordt naar gezondheidseffecten zoals hinder. Dit in aanvulling op het beschouwen van milieuverontreiniging op de fysieke milieuaspecten als luchtkwaliteit, geluidsbelasting, geurbelasting etc. als hier ook gezondheidseffecten meegenomen worden waaronder hinder.
- **Ontwikkelen van de Gezondheidseffectrapportage:** het heeft onze voorkeur om gezondheid goed te borgen in de MER
- **Aanscherpen informatieplicht:** hierdoor ontstaat er een level playing field waardoor alle stakeholders dezelfde informatie hebben en het bevoegd gezag een goede afweging kan maken.

#### Uit actie 13:

- Juridische verankering van de GGD rol in de omgevingswet, van omgevingsvisies tot vergunningverlening en toezicht daarop
- Start ontwikkeling cumulatie instrument met quickscan
- Versterken kennisinfrastructuur via investeringen in kennis, data en formatie voor gezondheid bij GGD (en OD).

### Wij adviseren de Staatssecretaris om de volgende acties absoluut niet uit te voeren

- Landelijke harmonisering van werkwijze gezondheid rondom industrieën, bv. met een nieuwe landelijke handreiking met rolomschrijving GGD in VTH proces
- Ondergrens leefomgevingskwaliteit vaststellen (kwantitatief + kwalitatief)

Gezondheidskundige beoordeling is locatie specifiek maatwerk en kun je niet in een 'kookboek' vastleggen. Elke fabriek en uitstoot is verschillend en heeft een eigen lokale context (lokale bijzonderheden, perspectief bewoners) en moet je met maatwerk op adviseren en kun je niet met een standaard recept afdoen. Ook een ondergrens leefomgevingskwaliteit is moeilijk te definiëren. En hierbij is het gevaar dat er dan gestuurd wordt op net boven de ondergrens, terwijl je in sommige gebieden best wat ambitieuzer kan zijn.

### Wij adviseren de Staatssecretaris om in het vervolg deze mogelijke acties nog te onderzoeken of te nemen

- **Wettelijke positie voor de GGD als adviseur van de provincie:** De provincie neemt veel ruimtelijke besluiten en is tevens bevoegd gezag voor Seveso-bedrijven. De provincie heeft daarentegen geen standaardtoegang tot gezondheidskundige advisering. Zie ook onze [position paper](#)

## **Advies naar aanleiding van de Actieagenda Industrie en omwonenden**

Datum: 10 november 2025

Van: Expertgroep Gezondheid IJmond

Voor: Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat (IenW)

Bijlage: Introductie van de Expertgroep Gezondheid IJmond

### **Aanleiding: op verzoek van omwonenden**

Op verzoek van de omwonendenorganisaties en aangespoord door het ministerie van IenW heeft de Expertgroep Gezondheid IJmond (hierna: de Expertgroep) een advies opgesteld over de negen rapporten die gemaakt zijn in het kader van de Actieagenda Industrie en Omwonenden.

Gebaseerd op de ervaringen in het IJmondgebied en op de expertise van de leden, heeft de Expertgroep een top-4 van de belangrijkste adviezen samengesteld en daaruit praktische aanbevelingen geformuleerd. In de bijlage zijn de leden van de Expertgroep te vinden.

Ook bedrijven en omwonenden hebben op verzoek van het ministerie hun eigen advies gegeven. Eind november 2025 gaan de rapporten en de adviezen naar de staatssecretaris van IenW en daarna naar de Tweede Kamer.

### **Selectie van adviesonderwerpen**

De Expertgroep is in het algemeen positief onder de indruk van de rapporten. Het is een brede reeks adviezen die veel betekenen voor de vraag hoe om te gaan met gezondheids- en andere effecten van industrie op omwonenden. Bij het kiezen van de belangrijkste onderwerpen, sluit de Expertgroep aan bij haar eerdere adviezen over de gezondheidssituatie rond Tata Steel Nederland (zie bijlage). Zij kiest daarbij voor de volgende prioriteiten:

1. Advies om de Gezondheidseffecten Rapportage (GER) landelijk in te zetten.
2. Advies over de omgang met Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) op landelijk niveau.
3. Advies voor versterking van de rol van de GGD.
4. Onafhankelijker en fijnmaziger aanpak van de monitoring van industriële emissie en immissie in Nederland.

### **1 Laat gezondheid zwaarder wegen in de besluitvorming door landelijke inzet van de GER**

- De actierapporten laten zien dat gezondheid wel als belangrijk doel is vastgelegd in de Omgevingswet, maar dat dit in de praktijk nog onvoldoende systematisch en meetbaar wordt meegenomen. Besluiten over industriële activiteiten zijn vaak juridisch of technisch van aard, er wordt nog te weinig gekeken naar concrete gezondheidsindicatoren. Steeds blijkt weer dat het voldoen aan wettelijke milieunormen niet garandeert dat er geen negatieve gezondheidseffecten voor omwonenden kunnen optreden.
- De rapporten maken duidelijk dat beter inzicht nodig is in de relatie tussen industriële emissies, blootstelling en gezondheid. Waar aanbevelingen over monitoring vooral

gericht zijn op het verbeteren van emissie- en immissiemetingen, ontbreekt nog te vaak de vertaalslag naar gezondheidseffecten voor omwonenden.

- De Expertgroep onderschrijft de aanbeveling uit de actierapporten om gezondheid zwaarder te laten wegen in beleid en uitvoering en ziet daarbij twee complementaire pijlers: een uniforme beoordelingsmethode via de GER en een sterkere juridische en beleidsmatige verankering binnen de Omgevingswet.
- De Expertgroep is het eens met de aanbevelingen uit de actierapporten dat gezondheid een belangrijker positie moet krijgen bij besluitvorming. Zij adviseert daarom om de GER landelijk te verankeren en verplicht toe te passen bij vergunningverlening, planprocedures en beleidsbesluiten die betrekking hebben op industriële emissies of clusters.
- Door de GER te koppelen aan de monitoringsstructuur voor industriële emissies en immissies én met de kennis van GGD-en en RIVM, ontstaat een samenhangend systeem waarin metingen, beoordeling en beleidsevaluatie elkaar versterken. De GER kan helpen om de technische meetgegevens te vertalen naar wat ze betekenen voor de gezondheid van omwonenden, en zo bijdragen aan een compleet beeld van milieubelasting en gezondheid rond industriële gebieden.

#### *Juridisch*

- Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens heeft op basis van het voorzorgsbeginsel overwogen dat lidstaten tijdig effectieve en proportionele maatregelen moeten nemen, als het aannemelijk is dat er een reëel risico bestaat op een ernstige en onomkeerbare aantasting van de volksgezondheid. Ook als daarover nog geen wetenschappelijke zekerheid bestaat. Het Hof vindt het van belang dat steeds risico-identificatie, risicobeoordelingen en risicobeheer door het nemen van maatregelen tijdig kan plaatsvinden.
- Op grond van artikel 5.32 van de Omgevingswet, kan het bevoegd gezag een omgevingsvergunning weigeren als deze zou leiden tot (mogelijk) ernstige nadelige gevolgen voor de gezondheid. Het bevoegd gezag moet in een dergelijk geval motiveren dat er bijzondere omstandigheden zijn. Het kan daarbij gaan om onzekere risico's voor de gezondheid. Voor bestaande vergunningen geldt dat artikel 5.42 lid 4 Omgevingswet mogelijk maakt voorschriften te wijzigen, of de vergunning in te trekken, vanwege het belang van de gezondheid. Dit om de gezondheid te beschermen met passende preventieve maatregelen. Dit vindt zijn grondslag in het eerder genoemde voorzorgsbeginsel dat is vastgelegd in de Omgevingswet.
- Of het nu gaat om een nieuwe of bestaande omgevingsvergunning, of om te voeren beleid, om besluiten voldoende te kunnen motiveren is duidelijk dat het bevoegd gezag inzicht nodig heeft in de consequenties voor de gezondheid van de te vergunnen of vergunde activiteiten. De GER geeft de daarvoor benodigde informatie, waardoor invulling kan worden gegeven aan de vereiste risico-identificatie, -beoordeling en -beheer.

De Expertgroep doet de volgende aanbevelingen:

- Leg de GER landelijk vast als verplicht beoordelingsinstrument binnen het VTH-stelsel voor industriële vergunningen en ruimtelijke besluiten met relevante milieueffecten.
- Verbind de GER aan de bestaande monitoringsstructuur voor emissies en immissies, zodat actuele meetdata direct worden gebruikt voor de berekening van

gezondheidseffecten. Zo ontstaat een samenhangend systeem waarin meten, beoordelen en beleidsevaluatie op elkaar aansluiten.

- Maak de GER onderdeel van de kennisinfrastructuur van GGD'en en RIVM, om zo te waarborgen dat de methode eenduidig wordt toegepast, met actuele data, gevalideerde modellen en deskundige interpretatie. Werk daarbij samen met het Nationaal Programma Biomonitoring om meer directe kennis op te bouwen van de gezondheidseffecten van emissies en immissies.
- Gebruik de GER in de communicatie met omwonenden, door resultaten in begrijpelijke gezondheidsindicatoren op te stellen en openbaar te delen.

## **2 Advies op landelijk niveau over de omgang met ZZS**

- Verschillende actierapporten besteden terecht aandacht aan emissies van zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) en aan de noodzaak om emissies van deze stoffen te minimaliseren. De rapporten signaleren dat de uitvoering van het ZZS-beleid achterblijft bij de beleidsambities. Vergunningen worden niet altijd tijdig geactualiseerd, metingen zijn incidenteel in plaats van continu en overschrijdingen leiden zelden tot snelle corrigerende maatregelen.
- De Expertgroep deelt deze zorgen. Op basis van praktijkervaringen in de IJmond, ziet zij dat ZZS-emissies structureel worden onderschat als het gaat om hun bijdrage aan lokale gezondheidsrisico's. De minimalisatieverplichting wordt te vaak uitgehold door kostenoverwegingen of gebrek aan capaciteit bij omgevingsdiensten om te handhaven.
- Daarnaast kan het vergunningsbeleid strenger worden ingekleed. Op dit moment is het in de jurisprudentie over omgevingsvergunningen nog toegestaan dat een bedrijf kiest voor een Best Beschikbare Techniek (BBT) waarvan de emissie ligt bij de bovenste grenswaarden zoals gesteld door de EU. Een strenger vergunningenbeleid van het bevoegd gezag kan zorgen voor nieuwe jurisprudentie, waardoor bedrijven kiezen voor een techniek met een emissie die dicht bij de bodem zit van de BBT-grenswaarden. Als een bedrijf van mening is dat de onderkant van de BBT-range niet haalbaar is, moet het bedrijf dit technisch en economisch onderbouwen (<https://iplo.nl/nieuws/perspectief/schonere-lucht-door-scherper-vergunnen/>).

De Expertgroep doet de volgende aanbevelingen:

- Verplicht jaarlijkse rapportage van ZZS-emissies. Bedrijfsrapportages en overheids-evaluaties moeten jaarlijks plaatsvinden in plaats van eens per vijf jaar, zodat overschrijdingen tijdig kunnen worden opgespoord en gecorrigeerd.
- Richt een landelijk opererend, onafhankelijke ZZS-expertiseteam op ondergebracht bij de Inspectie Leefomgeving en Transport. Dit nationale ZZS- team ondersteunt de omgevingsdiensten bij complexe BBT/RIE-afwegingen voor bedrijven met substantiële ZZS-emissies. Het team helpt de omgevingsdiensten claims te beoordelen van bedrijven die zich beroepen op het kosteneffectiviteitsbeginsel.
- Verscherp het vergunningenbeleid. Maak sneller werk van corrigerende acties bij overschrijding van emissiegrenzen. Omwonenden zijn meer geholpen met directe reductiemaatregelen dan bij langdurige trajecten met dwangsommen.

- Versterk het landelijk luchtmeetnet. Breid het netwerk uit, maak het fijnmaziger, stem meetpunten beter af op industriële ZZS-bronnen, rekening houdend met heersende windrichtingen.
- Verbeter de kwaliteit van het elektronisch Milieujaarverslag (e-MJV). Vul het gebruik van berekeningen of modelmatige schattingen zoveel mogelijk aan met directe meting van ZZS emissies, zodat blootstelling zo goed mogelijk kan worden bepaald.
- Pleit in EU-verband voor preventieve toetsing van nieuwe stoffen. Nieuwe chemische stoffen moeten vóór markttoelating worden getest op persistentie, bioaccumulatie en toxiciteit, zodat toekomstige ZZS-problemen kunnen worden voorkomen.
- Versnel kennisontwikkeling over nieuwe gezondheidsrisico's. Nieuwe inzichten over stoffen als PFAS en ultrafijnstof moeten sneller leiden tot uitbreiding van monitoring-capaciteit en gerichte dataverzameling, zodat kennis kan worden opgebouwd.

### **3 Versterk de rol van de GGD**

- De uitvoering van milieubeleid en vergunningverlening is kwetsbaar door ongelijk verdeelde kennis en capaciteit bij omgevingsdiensten, gemeenten en GGD'en. Dit is een belangrijk punt dat vaak terugkomt in de actierapporten. Het leidt tot verschillen in uitvoering, trage vergunning-actualisatie en ongelijkheid in bescherming. De expertgroep onderschrijft de oproep in de rapporten tot landelijke regie en ziet juist voor de GGD een centrale, zichtbare rol: onafhankelijke gezondheidsduiding, structurele betrokkenheid bij monitoring en een vaste positie in besluitvorming rond grote industrie.

De Expertgroep Gezondheid doet de volgende aanbevelingen:

- Investeer in de GGD.
- Leg de rol van de GGD wettelijk vast in de VTH-structuur en Omgevingswet/Wet publieke gezondheid, met een vaste toetsstap bij vergunningen en plannen rond vervuillende industrie. Geef de GGD een vaste rol in de GER bij grotere industriële projecten; leg dit juridisch vast.
- Richt een landelijk kennis- en ondersteuningscentrum "Gezondheidseffecten van industrie voor omwonenden" in (regie VWS, i.s.m. IenW) ter versterking van GGD'en en omgevingsdiensten.
- Harmoniseer de werkwijze van GGD'en voor gezondheidsmonitoring en -bevoordering; ontwikkel uniforme methoden, indicatoren en rapportages.
- Investeer structureel in capaciteit van medisch milieukundigen en public-health experts bij GGD'en; verminder bestuurlijke/financiële afhankelijkheid van lokale belangen.
- Positioneer de GGD als publieke duider richting omwonenden: koppel gezondheidscommunicatie aan emissie-/immissiemetingen en maak resultaten begrijpelijk en openbaar.
- Organiseer landelijke scholing en deel kennis via een gedeelde infrastructuur (GGD/RIVM/omgevingsdiensten) zodat technische, economische en gezondheidskundige afwegingen integraal en eenduidig plaatsvinden.

#### **4 Onafhankelijker en fijnmaziger aanpak van de monitoring in Nederland**

- De rapporten over industriële emissies en toezicht laten zien dat de huidige controle en monitoring te beperkt en versnipperd is. Veel controles zijn gebaseerd op berekeningen of steekproeven, waardoor piekemissies, diffuse bronnen en het totaal aan effecten niet altijd goed zichtbaar zijn. De rapporten raden aan om te investeren in continue emissiemetingen (CEMS), fenceline-monitoring en het koppelen van emissie-, immissie- en gezondheidsdata. Zo ontstaat een systeem dat niet alleen naleving toetst, maar ook zorgt voor meer openheid en vertrouwen. Fenceline-monitoring wordt daarbij genoemd als middel dat beter laat zien aan welke stoffen omwonenden echt worden blootgesteld en dat tegelijk de betrokkenheid van omwonenden versterkt.
- De Expertgroep ondersteunt deze aanbevelingen uit de actierapporten. De rapporten laten terecht zien dat betrouwbare en toegankelijke meetgegevens de basis vormen voor effectief beleid, toezicht en communicatie. De Expertgroep vindt het belangrijk dat gerapporteerde emissies systematisch worden getoetst aan gemeten immissies in de omgeving. In het belang van transparantie richting omwonenden moeten deze gegevens openbaar beschikbaar zijn.
- Door deze samenhangende aanpak ontstaat een stevig systeem dat niet alleen kijkt of regels worden nageleefd, maar ook echt bijdraagt aan de bescherming van gezondheid en leefomgeving. Met zo'n gesloten keten van bron tot gezondheidseffect is het mogelijk om de daadwerkelijke impact van industriële activiteiten vast te stellen en beleid bij te sturen op basis van feiten.

De Expertgroep Gezondheid doet de volgende aanbevelingen:

- Richt een landelijke monitoringsstructuur in waarin emissies, immissies en gezondheid in samenhang worden gevolgd.
- Maak continue emissiemetingen (CEMS) verplicht bij grote industriële bronnen, inclusief registratie van piekemissies bij opstart, storingen en onderhoud. Voer structurele fenceline-monitoring in bij grote industrieterreinen, zodat ook diffuse en niet-geregistreerde emissies zichtbaar worden.
- Borg de kwaliteit en onafhankelijkheid van emissiemetingen via uniforme protocollen, centrale dataverwerking en onafhankelijke audits.
- Verbind emissie-, immissie- en gezondheidsmonitoring, zodat veranderingen aan de bron direct zichtbaar zijn in effecten op leefomgeving en gezondheid.
- Leg de GER wettelijk vast als instrument voor beoordeling en trendanalyse van gezondheidseffecten (zie het eerste adviespunt).
- Geef GGD'en en het RIVM een centrale rol in duiding en communicatie van meetresultaten (zie het derde adviespunt).
- Maak meet- en gezondheidsdata openbaar en begrijpelijk, bijvoorbeeld via een online platform om transparantie en vertrouwen bij omwonenden te vergroten.

Tot slot, in de rapporten komt het woord ultrafijnstof niet voor. De expertgroep ziet ultrafijnstof als een mogelijk groot risico voor de gezondheid. Aanvullend op de actierapporten is het (herhaalde) advies daarom: begin in ieder geval met het monitoren van ultrafijnstof, zodat kennis hierover wordt opgebouwd.

## **Bijlage Introductie van de expertgroep**

De Expertgroep Gezondheid IJmond is op 25 september 2023 ingesteld door de staatssecretaris van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) om te adviseren over de gezondheidseffecten van Tata Steel Nederland (TSN) en haar plannen om de fabriek in de IJmond te vernieuwen en te vergroenen.

De Expertgroep bestaat uit deskundigen op het gebied van milieuchemie, toxicologie, fysische transportverschijnselen, buitenluchtvervuiling, gezondheidsrecht, geneeskunde, public health, epidemiologie en gezondheidscommunicatie.

De groep is onafhankelijk en kan gevraagd en ongevraagd adviseren. De drie eerder uitgebrachte adviezen zijn te vinden via onderstaande links.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2024/02/28/bijlage-2-advies-gezondheid-geborgd-eerste-bevindingen-van-de-expertgroep-gezondheid-ijmond-28-februari-2023-3>

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2024/10/04/tweede-advies-expertgroep-gezondheid-ijmond>

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/brieven/2025/09/29/amvi-advies-tsn>

De leden zijn:

|                                    |                                                                                                                          |
|------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| prof. dr. M. Levi                  | Hoogleraar geneeskunde, internist, Amsterdam UMC/Universiteit van Amsterdam, tevens voorzitter                           |
| prof. dr. ir. H.E.A. van den Akker | Hoogleraar fysische transportverschijnselen en stromingsleer, Technische Universiteit Delft en Universiteit van Limerick |
| prof. dr. J. de Boer               | Hoogleraar milieuchemie en toxicologie, Vrije Universiteit Amsterdam (emeritus)                                          |
| dr. Ir. G. Hoek                    | Universitair hoofddocent milieuepidemiologie, Universiteit Utrecht                                                       |
| dr. I.M. de Kleer                  | Kinderlongarts, St Franciscus Gasthuis & Vlietland, Rotterdam                                                            |
| mr. drs. N.U.N. Kien               | Advocaat op het gebied van gezondheidsrecht                                                                              |
| prof. dr. I.A. Kreis               | Hoogleraar milieuepidemiologie, Universiteit van Wollongong Australië (emeritus)                                         |
| prof. dr. M.C. Krol                | Hoogleraar luchtkwaliteit en atmosferische chemie, Wageningen Universiteit                                               |
| prof. dr. J.O. Mierau              | Hoogleraar economie van de Volksgezondheid, Rijksuniversiteit Groningen                                                  |
| prof. dr. E.G. Smit                | Hoogleraar communicatiewetenschap, Universiteit van Amsterdam                                                            |

## Standpunt Omgevingsdienst NL op de voorgestelde maatregelen en aanbevelingen vanuit de Actieagenda Industrie en Omwonenden

### Samenvatting

- Omgevingsdienst NL en de Omgevingsdiensten hebben continu en actief bijgedragen om te komen tot aanbevelingen en maatregelen om de gezondheid van omwonenden beter te beschermen tegen schadelijke emissies uit de industrie. Wij hebben echter grote zorgen over het tempo van realisatie van de benodigde acties. En wij moeten constateren dat tot op heden geen concrete milieu- of gezondheidseffecten bereikt zijn door de actieagenda Industrie en Omwonenden.
  - Omgevingsdienst NL doet een beroep op het Rijk (ministerie van Infrastructuur & Waterstaat) om omgevingsdiensten in staat te stellen te kunnen handelen in het belang van het milieu en het beschermen van de gezondheid van omwonenden bij industrie. Wij benadrukken dat hiervoor ook wijzigingen van wet- en regelgeving noodzakelijk zijn.
- I. Omgevingsdienst NL adviseert in beginsel positief voor onderstaande acties, rekening houdend met ons voorstel tot aanpassing en aanvulling:
- Onder actie 3: a) wettelijke verankering van de Richtlijn Industriële Emissies; b) verplichtend karakter van het Schone Lucht Akkoord en c) verplichting voor bedrijven om te actualiseren.
  - Onder acties 6, 7 en 8: a) borgen van normen voor piekemissies in wet- en regelgeving inclusief een beoordelingskader en monitoring en b) borging in het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) van een monitoring en beheersplan voor bedrijven (OTNOC+).
  - Onder acties 12, 13 en motie Koekoek: a) wettelijke kaders en handvatten voor het beschouwen en meewegen van cumulatie; b) het borgen van gezondheid in wet- en regelgeving om zodoende een GGD advies een geborgde plek in afwegingen te geven; c) een uniforme landelijke emissiedatabase en een gezamenlijke kennis- en data-infrastructuur en d) borg het voorzorgsbeginsel in wet- en regelgeving.
- II. Omgevingsdienst NL adviseert negatief over de volgende acties:
- onafhankelijke meetdienst: kies voor uitbreiding van de bestaande meetcapaciteit bij omgevingsdiensten.
  - uitvoeren immissiemetingen door omgevingsdiensten: beleg uitvoeren van immissiemetingen bij RIVM, GGD of lokale/regionale overheden.
  - samen meten: samen emissies meten met omwonenden en bedrijven is geen oplossing vanwege verschillende belangen en de te beschermen eigenstandige en onafhankelijke positie hierin van omgevingsdiensten.
- III. Daarnaast verzoekt Omgevingsdienst NL om extra acties te onderzoeken of uit te voeren:
- de invoering van een vermijdings- en reductieprogramma (VRP) bij de specifieke zorgplicht voor overige stoffen met emissies naar lucht en water, naast Zeer Zorgwekkende Stoffen;
  - het opnemen in de wetgeving van een vangnet voor verouderde installaties.
- Het is cruciaal voor de bescherming van gezondheid van omwonenden dat de actieagenda nu door alle betrokkenen met de hoogste prioriteit uitgevoerd wordt. Omgevingsdienst NL neemt daarin haar verantwoordelijkheid en verbindt zich aan de benodigde acties.

## Inleiding

De Onderzoeksraad voor Veiligheid (OVV) stelt in haar rapport *Industrie en Omwonenden* (april 2023) dat de bescherming van de gezondheid van omwonenden niet vanzelfsprekend is. De industrie zou meer kunnen doen, lokale overheden en omgevingsdiensten moeten de VTH-instrumenten beter benutten en de communicatie met omwonenden verbeteren. Het Rijk moet zorgen voor versterking van kennis, capaciteit, **uitvoerbare wetgeving** en borging van het voorzorgsprincipe. Dat is een heldere boodschap aan de uitvoerders en beleidsmakers. Het OVV-rapport heeft geleid tot een actieagenda Industrie en Omwonenden. Hierbij de reactie van Omgevingsdienst NL op de verschillende acties, aanbevelingen uit de rapporten en voorgestelde maatregelen zoals opgenomen in de concept Kamerbrief van 20 oktober 2025.

## Proces Actieagenda

Omgevingsdienst NL constateert de afgelopen jaren dat in de uitvoeringspraktijk het huidige beleid en de wet- en regelgeving onvoldoende houvast bieden om de gezondheid van omwonenden naar behoren te kunnen beschermen. Daarom is herhaaldelijk en nadrukkelijk bij het ministerie aangedrongen op aanpassing van wet- en regelgeving, zie Position paper omgevingsdiensten<sup>1</sup> april 2023. De actieagenda zou hier soelaas moeten bieden.

De acties uit de Actieagenda zijn onder hoge druk door het consortium uitgewerkt en gerapporteerd. Door de korte reactietijden was afstemming over de inhoud, conclusies en aanbevelingen nagenoeg onmogelijk. Door het ministerie van IenW zijn de onderzoeksresultaten vertaald naar factsheets, waardoor een aantal belangrijke aanbevelingen en conclusies buiten beeld is geraakt. Wij adviseren om eerst per actielijn samen met de stakeholders te bepalen of en hoe uitvoering kan worden gegeven aan conclusies en aanbevelingen vanuit de rapporten, alvorens deze te vertalen naar factsheets. In diverse overleggen met het consortium en met het ministerie van IenW hebben wij ons ongenoegen geuit over het proces. Daarnaast constateren wij dat onze inbreng niet of nauwelijks een plek heeft gekregen in de uitwerking van de voorgestelde maatregelen en aanbevelingen. Het heeft als gevolg dat de drie maatregelen die nu voorliggen in de concept kamerbrief niet toereikend zijn.

De voorgestelde maatregelen zijn niet de maatregelen die ons op de korte termijn in staat stellen om de gezondheid van omwonenden beter te beschermen tegen schadelijke emissies uit de industrie. Omgevingsdiensten hebben daar andere voorstellen voor die niet alleen beperkt blijven tot handreikingen en het uitvoeren van pilots en benadrukken dat wijzigingen van wet- en regelgeving noodzakelijk zijn.

## Advies Omgevingsdienst NL aan de Staatssecretaris per actie uit de actieagenda.

Omgevingsdienst NL adviseert in beginsel positief voor de acties, rekening houdend met ons voorstel tot aanpassing en aanvulling onder I, adviseert negatief voor de acties onder II en verzoekt om de aanvullende acties onder III te onderzoeken of uit te voeren

### I Advies aan de Staatssecretaris over de acties, gegroepeerd.

#### Advies aan de Staatssecretaris over actie 3

#### **Actie 3: Best beschikbare Techniek (BBT) direct implementeren in algemene regels**

Omgevingsdienst NL verzoekt de staatssecretaris van IenW om voor actie 3 van de actieagenda de volgende maatregelen direct uit te voeren:

---

<sup>1</sup> Position paper Omgevingsdiensten OVV-rapport Industrie en Omwonenden, Tweede Kamer rondetafelgesprek (14-09-2023).pdf



- a) Wettelijk verankeren van de implementatie van de Richtlijn Industriële Emissies (RIE). Dat te doen door in directe regelgeving (Bal/Bkl) vast te leggen dat aan de onderkant van BBT-bandbreedte door bedrijven moet worden voldaan aan de voorschriften en normen en dat de verantwoordelijkheid voor de motivatie om af te kunnen wijken bij het bedrijfsleven komt te liggen. Afwijken van de regelgeving is dan alleen mogelijk op basis van een maatwerkverzoek.
- b) In algemene wet- en regelgeving borgen dat scherper vergunnen vanuit het Schone Lucht Akkoord een verplichtend karakter krijgt, zoals opgenomen in de position paper van de drie omgevingsdiensten<sup>2</sup>. Dit versterkt het juridisch instrumentarium van omgevingsdiensten en voorkomt dat dit via intensieve actualisaties gerealiseerd moet worden.
- c) Een verplichting voor bedrijven om te actualiseren (integrale herbeoordeling van vergunningen) waarbij de motivatie verplichting bij de bedrijven ligt. De huidige status is dat bedrijven weinig belang hebben bij actualisatie van een vergunning. Actualisatie vindt nu ambtshalve plaats, waarbij het bedrijf vanuit de informatieplicht wordt verzocht om gegevens aan te leveren. Dit leidt tot extra juridische procedures op basis van de motivering door bevoegd gezag met bijkomende druk en werklast voor omgevingsdiensten. Het wettelijk kader kan direct aangepast kunnen worden, gezien de praktijkvoorbeelden vanuit de jurisprudentie<sup>3</sup> al aanwezig zijn.

#### **Advies aan Staatssecretaris over acties 6, 7 en 8**

**Actie 6: Onderzoek bindend maken afgesproken maatregelen Schone Lucht Akkoord**

**Actie 7: Onderzoek piekbelastingen en gezondheid bij vergunningverlening**

**Actie 8: Onderzoek financiële prikkels ter vermindering luchtvervuilende uitstoot**

Omgevingsdienst NL verzoekt de staatssecretaris mee te nemen dat hinder voor de omgeving als gevolg van industriële activiteiten, zoals geluidsoverlast, een steeds groter probleem vormt. Hinder heeft impact op het woongenot en daarmee (in)direct gevolgen voor de gezondheid van omwonenden. Daarom verzoeken wij de Staatssecretaris van IenW om voor acties 6, 7 en 8 van de actieagenda de volgende maatregelen direct uit te voeren:

- a) Het borgen van normen voor piekemissies in wet- en regelgeving. Wij zijn het eens met de conclusie dat bedrijven verantwoordelijk zijn om inzicht te verschaffen in het eigen emissiepatroon. Zij zijn verantwoordelijk voor de uitstoot en de daaruit volgende hinder. Omgevingsdienst NL is het niet eens met de suggestie dat er al voldoende wettelijke kaders zijn en steunt daarom niet het voorstel om op korte termijn een handreiking op te stellen. Hetgeen is opgenomen onder actie 7 vraagt om het borgen van normen voor piekemissies in wet- en regelgeving, waaronder het op te stellen beoordelingskader door de GGD GHOR in een gezondheidkundige handreiking met daarin opgenomen korte termijn toetswaarden. Hier moet monitoring aan worden gekoppeld.
- b) Omgevingsdienst NL acht het noodzakelijk dat een bedrijf beschikt over een monitoring en beheersplan (OTNOC+) voor de emissies van het bedrijf. De borging moet vastgelegd worden in direct werkende regels (Bal). Dan worden eveneens vastgelegd; een meetfrequentie, de verplichting voor een meetplan en de vereisten om deze ter goedkeuring te overleggen aan het bevoegd gezag. Voor deze actie is bij de omgevingsdiensten meer capaciteit en kennis nodig van processen en milieurelevante

---

<sup>2</sup> [Position paper Omgevingsdiensten OvV-rapport Industrie en Omwonenden, Tweede Kamer rondetafelgesprek \(14-09-2023\).pdf](#)

<sup>3</sup> [Milieu & Recht, Mogelijkheden en beperkingen bij scherp vergunnen](#)

inhoud (onderhoud, ERP's, maatregelen, procestechnologie als druk, temperatuur etc.) om de toezichthouder in staat te stellen het proces goed te kunnen beoordelen.

**Advies aan de staatssecretaris over acties 12, 13 en motie Koekoek**

**Actie 12: Onderzoek naar het meewegen van gezondheid in het kader van de Omgevingswet**

**Actie 13: Verkennen versterken adviesrol van de GGD bij vragen rondom gezondheid en bedrijven en over de communicatie met en het advies aan omwonenden bij risicovolle bedrijven**

**Motie Koekoek: cumulatie**

Omgevingsdienst NL adviseert de staatssecretaris over de acties 12 en 13 en de motie van Kamerlid Koekoek over cumulatie als volgt:

- a) Cumulatie van emissie en hinderfactoren is een belangrijk aspect en heeft invloed op de gezondheid van mensen. Omgevingsdienst NL vindt dat bevoegd gezag de aandacht voor en de regulering van cumulatie op moet nemen in de omgevingsplannen. Dat sluit aan bij de geest van de Omgevingswet (...de omgeving bepaalt wat mogelijk is). Het Rijk (IenW) moet handvatten en /of wettelijke kaders aanreiken voor lokale overheden hoe het cumulatief effect beschouwd moet worden, denk aan in wettelijk kader geborgde richtlijnen zoals handreikingen, HI-methode of andere methodes
- b) Omgevingsdienst NL adviseert de staatssecretaris om gezondheid in wet- en regelgeving beter te borgen, zodat de advisering van de GGD'en niet symbolisch en voor de bühne is, maar een geborgde plek krijgt in de afwegingen die gemaakt worden. Verder adviseren de omgevingsdiensten de wettelijke advisering van de GGD te versterken en mee te nemen bij omgevingsvisies, opstellen van planregels (omgevingsplan) en Omgevingsverordening. Dit issue is breder dan alleen industrie, maar gaat ook op voor woningbouw nabij industrie en in het toekennen van functies. Hiervoor is nodig dat er wettelijk geborgde normen komen en terminologie eenduidig gedefinieerd wordt. De staatssecretaris wordt geadviseerd het thema gezondheid expliciet in het VTH-instrumentarium mee te nemen en landelijke en lokale normen op te stellen en daar een advies van de GGD in te verankeren.
- c) In het veld is behoefte aan een uniforme landelijke emissiedatabase voor o.a. lucht en water, waarvoor het Rijk een structurele financiering beschikbaar moet stellen. Zonder deze middelen blijven omgevingsdiensten beperkt tot procesmatig werken en ontbreekt de noodzakelijke inhoudelijke slagkracht, inzicht en handelen. Om daadkrachtig te kunnen adviseren aan bevoegd gezag is behoefte aan een gezamenlijke kennis- en data-infrastructuur met landelijke financiering. Ook is er voldoende capaciteit nodig bij de GGD'en.
- d) Tot slot adviseert Omgevingsdienst NL, in navolging van het OVV-rapport, het voorzorgsbeginsel meer zeggingskracht te geven en wettelijk vast te leggen, want in bestaand recht 'mag nu alles, tenzij het verboden is'. In bestaand recht leidt dit tot ingewikkelde procedures, grote inspanning en veel tijd, terwijl effectief ingrijpen niet mogelijk is.

**II Omgevingsdienst NL adviseert de volgende acties niet uit te voeren**

Omgevingsdienst NL adviseert de staatssecretaris om een aantal acties uit de actieagenda niet uit te voeren. Dat zijn:

- Stel geen onafhankelijke landelijke meetdienst in, maar kies voor uitbreiding van de bestaande meetcapaciteit bij omgevingsdiensten.
- Leg uitvoeren van immissiemetingen niet bij omgevingsdiensten neer. Immissiemetingen zijn meer een taak voor het RIVM, de lokale/regionale overheden of GGD. Aandachtspunt blijft: niet meten om te meten, maar jezelf de vraag stellen - welk probleem los je op?'



- Samen met omwonenden en bedrijven emissies meten is geen oplossing om te komen tot een betere bescherming van de gezondheid van omwonenden en is volgens Omgevingsdienst NL onwenselijk. Het belang van de industrie bij dit soort metingen is echt anders dan het publieke belang, zo blijkt uit de praktijk waarbij bedrijven procederen tegen omgevingsdiensten om te voorkomen dat bepaalde stoffen gemeten moeten worden. De Omgevingsdiensten hebben als bevoegd gezag een eigenstandige en onafhankelijke positie in het kader van emissiemetingen als toezichthouder. Meten met industrie, bevoegde gezagen en omwonenden op emissieniveau ondermijnt dit en past niet in het stelsel zoals dat is bedoeld. Het gezamenlijk meten op emissie heeft aldus een negatief effect op het beschermen van de gezondheid en wordt ten stelligste ontraden.
- Wij adviseren de staatssecretaris om in te zetten op immissiemetingen (leefniveau) door bijvoorbeeld op de hinderaspecten in te zetten zoals geluid of geur.
- Aan de voorgestelde pilot meten kan worden toevoegt het vergroten van de transparantie omtrent metingen door: meetgegevens van bedrijven en bevoegd gezag openbaar te maken zodat omwonenden inzicht hebben in de uitstoot, en deze beter toegankelijk en begrijpelijk te maken.
- Wij adviseren de staatssecretaris wel om de monitoringsverplichting in het wettelijk kader te herzien.  
Wat aangepast kan worden is:
  - de meetfrequentie in de algemene regels evalueren,
  - een meetplan van alle bedrijven verplicht stellen volgens algemene regels en
  - een meting vooraf verplicht laten aankondigen.

Ook zou naar een verhoogde frequentie van de controle door de Raad van Accreditatie gekeken kunnen worden die de onafhankelijkheid moet borgen en de certificering van meetbureaus.

### III Omgevingsdienst NL verzoekt om extra acties te onderzoeken of te nemen

Omgevingsdienst NL adviseert de staatssecretaris acties die niet specifiek opgenomen zijn in de actieagenda alsnog te onderzoeken, dan wel op te nemen in de agenda. Het gaat dan om:

- De specifieke zorgplicht geldt feitelijk voor alle activiteiten en stoffen en niet alleen als minimalisatieplicht voor zeer zorgwekkende stoffen (ZZS). Daarom acht Omgevingsdienst NL dat het verstandig is om voor een continue verbetering van de luchtkwaliteit als gevolg van industriële emissies, ook een vermijdingsreductieprogramma (VRP) in te voeren voor overige stoffen met emissies naar lucht en water, om daarin ook keuzes te maken voor welke milieubelastende activiteiten (mba) deze uitwerking wordt verwacht. Dat heeft als effect dat bedrijven iedere 5 jaar voor alle stoffen goed zicht hebben op de bronnen (bronaanpak) en continu verbeteren door te sturen op vermijden en/of reductie. Daarmee worden ook innovatie en nieuwe technieken (BBT+) gestimuleerd en draagt het bij aan bewustwording bij bedrijven.
- Naar aanleiding van Actie 4: Verkenning beëindigen uitzonderingsituaties voor verouderde installaties op Europees en nationaal niveau; opnemen in de wetgeving van een vangnet voor verouderde installaties (Ageing) met een afschrijvingstermijn of dat te doen via (maatwerk)afspraken. Het is volstrekt onzeker of in de toekomstige BBT-conclusies geen uitzonderingspositie meer wordt opgenomen voor bestaande installaties.

### Tot slot

De staatssecretaris stelt dat veel bedrijven dagelijks laten zien dat zij verantwoordelijkheid nemen en zo bijdragen aan een gezondere leefomgeving. Dat zien ook de omgevingsdiensten. Tegelijkertijd is er helaas een behoorlijke groep bedrijven die structureel niet compliant is, zich reactief opstelt en stelselmatig financiële belangen boven de gezondheid van omwonenden stelt. In de Landelijke Handhavingsstrategie Omgevingsrecht kwalificeren zij als "calculerend, de (mogelijke) gevolgen van hun handelen voor de gezondheid van omwonenden zijn aanzienlijk en/of onomkeerbaar". Met name voor deze laatste groep van bedrijven is het



cruciaal dat de actieagenda nu door alle betrokkenen met de hoogste prioriteit uitgevoerd wordt, zodat omgevingsdiensten meer mogelijkheden hebben om te kunnen handelen. Omgevingsdienst NL neemt daarin haar verantwoordelijkheid en verbindt zich aan de nodige acties.

# Standpunt Actieagenda Industrie en Omwonenden Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)

*\*De VNG heeft dit adviesdocument begin september 2025 opgesteld naar aanleiding van de conceptrapporten van het onderzoeksconsortium. Destijds waren ons nog geen definitieve rapporten, factsheets en concrete maatregelen zoals voorgesteld door de staatssecretaris bekend. Dit document dient dan ook worden beschouwd als een eerste reactie op hoofdlijnen. Vanuit de bevoegdheden van gemeenten bezien lichten we er enkele onderwerpen uit.*

## **Algemeen standpunt Actieagenda**

Gemeenten dragen zorg voor een veilige en gezonde leefomgeving voor hun inwoners. Zorgen over overlast veroorzaakt door industriële emissies en mogelijke gezondheidseffecten door blootstelling aan deze emissies landen bij het lokale bestuur.<sup>1</sup> Dat de gezondheid van omwonenden beter beschermd dient te worden via het systeem van regulering en beheersing van emissies zoals het OvV-rapport in 2023 heeft geconcludeerd, staat buiten kijf. Het industrie- en gezondheidsvraagstuk kent echter betrokkenheid van meerdere bevoegde gezagen en uitvoerende partijen. Daarbij komt dat emissies zich niet beperken tot gemeentegrenzen en de vele claims op de schaarse ruimte in het land maken dat economische activiteiten en woningen in de nabijheid van elkaar bestaan.

De VNG onderstreept dan ook dat dit een gezamenlijke opgave betreft voor de betrokken overheden, waarbij het rijk stelselverantwoordelijke is voor VTH. We verwelkomen de rapporten van het consortium met daarin aanbevelingen voor actie. Daarbij onderstrepen we dat aanvullende reflectie op de uitvoerbaarheid, haalbaarheid, en effectiviteit van de voorgestelde maatregelen essentieel is. En dat als medeopdrachtgever van omgevingsdiensten (ODs) gemeenten (en provincies) er belang bij hebben dat ODs hun werkzaamheden goed kunnen uitvoeren. Benodigde en beschikbare kennis, informatie (incl. meetgegevens), middelen en capaciteit zijn belangrijke randvoorwaarden hiervoor.

## **Wij adviseren de Staatssecretaris om de volgende acties uit te voeren**

### **❖ Actie 1: Nationaal beraad**

Gemeenten achten het van groot belang het vertrouwen van hun inwoners terug te winnen. Het lange en intensieve traject van het Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving (OFL) verdient serieuze opvolging. De VNG staat positief tegenover de OFL-aanbeveling voor een nationaal beraad, in zoverre verdere uitwerking en kaderstelling door het rijk plaatsvindt met aandacht voor het bestaan van lokale omgevingsdialogen en andere lokale initiatieven die inzetten op (onafhankelijke) ondersteuning voor inwoners om diens belangen voor het voetlicht te brengen. Oftewel: lokaal signaleren en vervolgens nationaal (wettelijke) knelpunten agenderen en aanpakken. Aandacht voor de verhouding van een dergelijk beraad tot het Bestuurlijk Omgevingsberaad (BOB<sup>2</sup>), waar de medeoverheden bestuurlijk in vertegenwoordigd zijn, en het overleg Beleid en uitvoering Milieu (BUM<sup>3</sup>) is van belang. Daarbij onderstrepen we dat het belangrijk is ook aandacht te behouden voor de inzet die de verschillende bevoegde overheden momenteel plegen in het kader van de versterking van het functioneren van het VTH-stelsel<sup>4</sup>. Ook daarmee wordt door gemeenten, en de andere overheden, geïnvesteerd in het herstellen van het vertrouwen van omwonenden. Communicatie hierover naar omwonenden in niet-technische taal is belangrijk.<sup>5</sup>

## **Wij adviseren de Staatssecretaris om de volgende acties niet uit te voeren**

### **❖ Actie 12 & 13: Wettelijke verankering adviesrol GGD in Omgevingswet**

De VNG acht het van belang dat gemeenten in staat worden gesteld om hun zorgplicht voor de gezonde leefomgeving te vertalen naar omgevingsvisies en -plannen. We onderkennen het belang van het (beter) benutten van de kennis en deskundigheid van GGDen daarbij. Het initiëren van een

<sup>1</sup> OvV-rapport: "Burgers zien hun gemeente als eerstverantwoordelijke voor hun leefomgeving, ondanks dat gemeenten als zij niet het bevoegde gezag zijn maar beperkte invloed hebben op de vergunning."

<sup>2</sup> Onderwerpen m.b.t. het VTH-stelsel worden in het BOB op bestuurlijk niveau besproken.

<sup>3</sup> Ambtelijk overleg op directieurniveau met vertegenwoordiging van de omgevingsdiensten, ziet op uitvoeringsvraagstukken rondom milieu.

<sup>4</sup> De producten van het Interbestuurlijke Programma VTH (IBP VTH) worden op dit moment geïmplementeerd. Stelseloptimalisatie is geen doel op zich, dit dient te leiden tot een betere kwaliteit van de leefomgeving.

<sup>5</sup> Zoals genoemd in het OvV-rapport.

gezamenlijk traject dat enerzijds ziet op nader onderzoek naar de knelpunten in de huidige samenwerking tussen gemeenten en GGDen en anderzijds op handelingsperspectief voor het optimaal benutten van GGD-adviezen door gemeenten<sup>6</sup> – en het maken van samenwerkingsafspraken<sup>7</sup> daarover – heeft onze sterke voorkeur. We zijn geen voorstander van het wettelijk verankeren van de adviesrol van de GGD in de Omgevingswet (Ow) dan wel de Wet Publieke Gezondheid (Wpg) en vragen de staatssecretaris nadrukkelijk om hier vanaf te zien. Een wettelijk verplichte adviesrol van de GGD past niet bij de gedachte van integraliteit waar de Ow van uitgaat en waarvan het gezondheidsbelang deel uitmaakt<sup>8</sup>, en staat daarmee op gespannen voet met het stelsel van de Ow. Om daadwerkelijke betrokkenheid en samenwerking met de GGDen aan de voorkant van visie- en planvorming te organiseren kan beter op andere dan wettelijke instrumenten worden ingezet.

### **Wij adviseren de Staatssecretaris het volgende bij de uitwerking van acties in acht te nemen**

#### **❖ Actie 12: Ambtshalve intrekken/wijzigen vergunningen + omgevingswaarden**

In het conceptrapport<sup>9</sup> wordt uiteengezet dat gemeenten – op het moment dat zij bevoegd gezag zijn van een bedrijf – vergunningen kunnen wijzigen of intrekken. Aanleiding hiervoor kan zijn dat er nieuwe inzichten bestaan over gezondheidsrisico's van stoffen. Vanuit de uitvoeringspraktijk bezien wil de VNG benadrukken dat het intrekken van eerder verleende vergunningen en daarmee de toestemming voor deze activiteiten door gemeenten vrijwel onmogelijk wordt geacht. We zien daarom graag een verdere uitwerking tegemoet die handvatten biedt voor gemeenten hoe hier in de praktijk mee om te kunnen gaan.

Daarnaast biedt de Omgevingswet gemeenten de mogelijkheid om een lokale omgevingswaarde vast te stellen voor stoffen in het omgevingsplan.<sup>10</sup> Buiten dat dit afdoende kennis en (uitvoerings)capaciteit van gemeenten vergt, is de inzet van dit instrumentarium ons inziens ongeschikt en onwenselijk voor deze casuïstiek; de gezondheid van omwonenden (beter) beschermen tegen industriële emissies. Deze emissies houden zich immers niet aan gemeentegrenzen, terwijl een gemeente verantwoordelijk is voor een programma met maatregelen bij het niet behalen van een omgevingswaarde. De vraag is of de gemeente die maatregelen dan wel kan treffen. Het is mede met het oog hierop belangrijk dat er duidelijke (juridische) kaders en regels door het rijk worden gesteld die de bevoegde gezagen kunnen implementeren, ook voor het bedrijfsleven.

#### **❖ Actie 16, motie Koekoek: cumulatie in de omgevingsvisies en plannen van gemeenten**

Geconstateerd wordt dat gemeenten kwantitatieve eisen aan stressoren in het omgevingsplan kunnen stellen waarbij rekening wordt gehouden met de cumulatieve druk van deze verschillende stressoren. Daartoe komen is echter geen gemakkelijke opgave. De VNG plaatst vraagtekens bij de uitvoerbaarheid en haalbaarheid hiervan. Er gaat een enorme onderzoekslast gepaard met het verzamelen van beschikbare informatie over stoffen, het verkrijgen van inzicht in hoe deze zich in de omgeving verspreiden, en het bepalen van de maximale cumulatieve druk op de omgeving. Bij deze omvangrijke onderzoekslast spelen financiële middelen en capaciteit een rol als 'vragers', zowel voor gemeenten als opdrachtgever als de omgevingsdiensten als adviseur en vergunningverlener.

### **Wij adviseren de Staatssecretaris om in het vervolg deze mogelijke acties nog te onderzoeken of te nemen**

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Een van de vier verbeterdoelen van de Ow betreft 'ruimte voor lokaal maatwerk'. Middels het zogeheten *mengpaneel* – een visuele weergave van schuifjes gekoppeld aan stressoren als geluid, luchtkwaliteit en geur die over een bepaalde bandbreedte bewegen – kunnen gemeenten de eigen milieukwaliteit bepalen. Dit biedt ruimte voor in achtneming van lokale gebiedskenmerken en gezondheidsrisico's. Deze exercitie landt vervolgens idealiter in het omgevingsplan dat kaderstellend is voor de vergunningverlening. De VNG adviseert het rijk om voort te borduren op dit mengpaneel-denken en met een handleiding te komen voor het

<sup>6</sup> Met daarbij aandacht voor kleinere gemeenten en hoe die te ondersteunen.

<sup>7</sup> Breder dan sec industrie en leefomgeving.

<sup>8</sup> Het belang van het beschermen van de gezondheid heeft de wetgever uitdrukkelijk als een belang genoemd waarmee bij het evenwichtig toedelen van functies aan locaties rekening moet worden gehouden (lid 4 van art. 2.1 Ow).

<sup>9</sup> "Presentatie stakeholders Actie 12 juli 2025" (PowerPoint presentatie).

<sup>10</sup> Conceptrapport (18-08-2025) "Actie 12: Meewegen gezondheid in Ow" p.26.

benutten en toepassen van het mengpaneel door gemeenten, ook in relatie tot de inzichten omtrent cumulatie uit actie 16 'motie Koekoek' die sec zien op de emissie door de industrie, om zo een werkbaar handelingsperspectief te realiseren. We constateren dat het mengpaneel niet wordt benoemd in de conceptrapporten zoals opgeleverd door het consortium en in de praktijk nog weinig wordt gebruikt.

**Aanbiedingsbrief advies Omwonenden 14 oktober 2025**

## **Gezond Gezag, een Schone Zaak**

**Aan de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat**

**Aan de leden van de Tweede Kamer in huidige en toekomstige samenstelling**

**Aan de Onderzoeksraad voor Veiligheid**

Onder dankzegging voor de uitnodiging een advies uit te brengen over het OVV-rapport “Omwonenden en Industrie” van april 2023 en over de daaruit voortvloeiende onderzoeken, presenteren wij, omwonenden van vervuilende en gezondheidsbedreigende industrie, ons gezamenlijke advies onder de titel: “Gezond Gezag, een Schone Zaak”.

De afgelopen jaren hebben wij intensief deelgenomen aan overleg over de onderzoeken. Slechts enkele dagen voor de datum waarop ons advies af zou moeten zijn, ontvingen wij de eindrapporten. Daarom hebben we besloten een algemeen advies op te stellen, en later eventueel op de uitkomsten van de onderzoeken van het consortium in te gaan.

De kern van de problematiek is de onwil bij overheden om keuzes te maken, om vanuit het waarborgen van gezondheid voor omwonenden en van een gezonde leefomgeving duidelijke grenzen te stellen aan vervuiling door industriële bedrijven. De cultuur van meedenken met bedrijven en alles mogelijk maken, intensief samenwerken met bedrijven en ingenieursbureaus, ook bij verbeteringen van het niet goed functionerende VTH-stelsel, en het kleiner en onzichtbaar maken van gezondheidsbelangen van omwonenden moet doorbroken worden.

Het eerste punt van de ActieAgenda was gericht op het zoeken naar een mogelijkheid tot dialoog over de leefomgeving tussen overheden, omwonenden en industrie, LEID, vanuit het OFL. Hierover volgt een aparte evaluatie, het punt is niet afgerond, ondanks veelvuldige deelname van omwonenden. De overige onderzoeken werden voorbereid en uitgevoerd door een consortium van ingenieursbureaus. Over de opzet van de onderzoeken voerden wij een aantal malen overleg met mensen van de bureaus en met mensen van het ministerie, onder de noemer “Klankbordgroep ActieAgenda”. Het tempo bij de presentaties van de opzet van de onderzoeken, soms drie onderwerpen in twee uur tijd, maakte dat er te weinig tijd was voor omwonenden om in de volle breedte kwalitatief goed mee te doen.

Wij hebben vroegtijdig als “Weeffout” benoemd dat de bureaus zowel voor overheden als voor bedrijven onderzoeken doen, in het kader van VTH, en soms zelfs als “trekkers” van de deelonderzoeken zeer sturend waren. Daarmee was niet het ministerie, maar een commercieel ingenieursbureau ons aanspreekpunt.

Het niet ondersteunen van omwonenden in hun rol als Klankbordgroep is een ernstige tekortkoming. Het maakt het voor ons moeilijker vanuit het belang van onze gezondheid en gezonde leefomgeving te adviseren. Het inzetten van adviseurs die veel geld verdienen aan hun werk voor de chemische industrie is niet vertrouwenwekkend. De bureaus hebben meerdere belangen te dienen, waardoor zelfs bij onderzoeken gericht op de gezondheid sprake is van grote invloed van economische en andere belangen.

Ons is toegezegd dat door onafhankelijke experts op het gebied van gezondheid en van de gezonde leefomgeving achteraf een beoordeling zal worden gegeven van de integriteit van de adviezen.

De rapporten en de adviezen zijn vooral technisch en juridisch van aard. Bij de eerste presentatie enkele maanden geleden van de uitkomsten van de onderzoeken bleek, dat het niet altijd duidelijk is welk effect de adviezen van de bureaus zullen hebben op de gezondheid en de leefomgeving van omwonenden. Maar daar was de ActieAgenda juist wel voor bedoeld!

De toegezegde beoordeling van de rapporten door deskundigen op het gebied van gezondheid moet nog plaatsvinden.

Ondanks alles is het ons als leden van de Klankbordgroep OVV-Omwonenden en Industrie gelukt om met een gedegen eigen advies te komen, dat het probleem, het schade toebrengen aan de gezondheid van omwonenden door industrie bij de basis aanpakt. Dit advies wordt mede ondersteund door de omwonendenorganisaties uit de IJmond. Onze voorstellen zorgen ervoor dat er fundamenteën gelegd worden waarop de meer gedetailleerde adviezen van de bureaus eveneens voor verbetering zorgen. Zonder deze fundamenteën verwachten wij weinig gezondheidswinst.

Wij doen een dringend beroep op u onze adviezen daadwerkelijk serieus te nemen, en deze adviezen om te zetten in effectief, krachtig en consistent beleid. Daarbij is de gezondheid van omwonenden steeds het uitgangspunt, deze wordt daadwerkelijk beschermd tegen de schadelijke effecten van de industrie.

Mochten enkele adviezen afgewezen worden, dan verwachten wij daar een gemotiveerde uitleg over. De eenvoudige vaststelling dat zorg voor de gezondheid van omwonenden enige aandacht, administratie en geld vraagt van de industrie en overheden zoals in het recente besluit (Verzamelbesluit I en W 2025) over onder andere emissiemetingen van ziekmakend Benzeen, is onvoldoende!

Pieter Kwaadgras, omwonende industrie, waaronder Sabic en Asfaltbedrijf, Bergen op Zoom, deelnemer Platform Asfalt Stinkt Landelijk.

Marie-José Baur, Stichting Duurzm Zevenellen, industrieterrein o.a. afvalverwerker, Leudal

Lei Slijpen, omwonende industrie Roermond, deelnemer Platform Asfalt Stinkt Landelijk

Anneke van Veen, omwonende Dordrecht Chemours

Dick Naafs, omwonende Chemours

Jos Muris, omwonende Chemelot, Limburg

Antoinette Verbrugge, Stichting Gezondheid op 1

Paul de Boeij en Jenneke de Graaf, omwonenden industrie en haven Deventer, deelnemers Platform Asfalt Stinkt Landelijk

Henk Compter, industrie omgeving Oostvoorne/Rotterdam



# Gezond Gezag, een Schone Zaak!

## Adviesdocument OVV-Omwonenden en Industrie

14 oktober 2025

### Wat gaat er mis?

De overheid beschermt volgens het OVV-rapport omwonenden onvoldoende tegen schadelijke industriële uitstoot. Daarmee schendt de overheid het fundamentele recht van burgers op een schone en gezonde leefomgeving. De overheid behoort volgens het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens en volgens de Nederlandse Grondwet deze schone en gezonde leefomgeving te waarborgen. Feitelijk schiet de overheid daarin tekort. De gezondheid van omwonenden van industrie wordt hierdoor bedreigd. Het vanzelfsprekende vertrouwen van burgers dat de overheid hen beschermt, is daarmee ernstig geschonden.

Het huidige stelsel van Normstelling, Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (NVTH) functioneert niet. Er is een gedoogcultuur ontstaan waarin schadelijke industriële vervuiling structureel wordt toegestaan ten gunste van economische belangen en waarin milieuovertredingen niet effectief worden bestreden. Kenmerkend is, dat daders zich soms geen daders voelen omdat ze aan de vergunningseisen voldoen, maar feitelijk brengen zij schade toe aan omwonenden.

De burger staat hierbij buitenspel. Inspraak van omwonenden ontbreekt of is schijnparticipatie, soms omdat zij door de overheid niet als belanghebbenden worden erkend, soms omdat beslissingen al genomen zijn voordat de participatie begint.

### Hoe kan het beter?

Alleen met fundamentele veranderingen kan de overheid haar verantwoordelijkheid waarmaken, burgers effectief beschermen tegen industriële vervuiling en vertrouwen terugwinnen. Het belang van gezondheid en van een duurzaam schone en gezonde leefomgeving is steeds een harde randvoorwaarde, bij elk besluit. Een duurzame economie vereist een gezonde beroepsbevolking, die in een gezonde leefomgeving woont. De overheid voert centrale regie, en de overheid is verantwoordelijk voor kwalitatief hoogwaardig toezicht en effectieve handhaving als zorgplichtige van de gezonde leefomgeving.

Dat vereist forse kwaliteitsverbetering van het NVTH-stelsel en een cultuurverandering bij de overheid, en bij de industrie, die doorlopend bewaakt, bevordert en afgedwongen worden. Dit kan alleen door een nieuwe Onafhankelijke Autoriteit Gezondheid in te stellen die met doorzettingsmacht en los van politieke inmenging afdwingt dat de overheid haar zorgplicht voor de gezondheid en de gezonde leefomgeving invult, en door volwaardige participatie van omwonenden te garanderen.

### Ons advies omvat daarom de volgende hoofdpunten:

- Stel de zorg voor gezondheid en een duurzame, schone en gezonde leefomgeving onvoorwaardelijk centraal in wet- en regelgeving.

- Creëer een Onafhankelijke Autoriteit voor Gezondheid en Gezonde leefomgeving die los van politieke en economische belangen gedragstoezicht houdt op alle betrokken instanties en die doorzettingsmacht en sanctiebevoegdheid heeft, en die pro-actief werkt.
- Doorbreek de gedoogcultuur waarin industriële vervuiling structureel wordt toegestaan ondanks bewezen gezondheidsrisico's, en zet in op preventie van milieu- en gezondheidsschade door minimalisatie van alle soorten industriële vervuiling, volgens het verplicht toe te passen Voorzorgsprincipe.
- Schep als overheid eenduidige voorwaarden en stel termijndoelen vast die de industrie aanzetten tot innovatie, eventueel per bedrijfstak. De overheid verplicht bedrijven tot het minimaliseren en uiteindelijk stoppen van afvalstromen en emissies.
- Verbeter het VTH-stelsel door het onafhankelijk van politieke inmenging te maken. Zorg voor volwaardige, onafhankelijke en competente uitvoeringsdiensten met centrale aansturing.
- Voer centrale regie door middel van eenduidige, consistente en uniforme beoordelingskaders en handhavingsrichtlijnen.
- Creëer een volwaardig en onafhankelijk Kennis - en Meetinstituut dat zich toelegt op het inzichtelijk maken van gezondheidsrisico's van industriële vervuiling.
- Erken en faciliteer omwonenden als volwaardige belanghebbenden, en geef hen een vaste plek aan tafel. Doorbreek de cultuur van onzichtbaar maken en bagatelliseren van gezondheidsrisico's.
- Pas strafrecht toe bij milieucriminaliteit. Maak voldoende capaciteit vrij voor de opsporing van milieudelicten en in de strafrechtketen om milieudelicten adequaat te vervolgen en te bestraffen. Herwaardeer het onderwerp Milieudelicten als een onderwerp dat prioriteit behoeft. Toets ook de in 2026 in te voeren Europese regels op het gebied van strafrecht voor milieudelicten op effectiviteit. Pas wetgeving voortdurend aan als de effectiviteit tekort schiet.

**Op basis van deze hoofdpunten komen wij tot de volgende adviezen:**

### **De Onafhankelijke Autoriteit Gezondheid**

Het waarborgen van kwalitatief hoogwaardige en onafhankelijke vergunningverlening en toezicht en een adequate handhaving, die als doel hebben de veiligheid en de gezonde leefomgeving te borgen, vereist een doorlopend proces van kwaliteitsverbetering, en in weerwil van politieke en economische krachten een voortdurend gedragstoezicht. Daarom stellen wij voor:

- Stel een zelfstandig centraal bestuursorgaan Autoriteit Gezondheid en Gezonde Leefomgeving in, dat niet hiërarchisch ondergeschikt is aan een minister, maar wel met openbaar gezag is bekleed.
- Deze Autoriteit houdt gedragstoezicht op alle bedrijven en instanties die betrokken zijn bij de instandhouding van een gezonde leefomgeving, en ziet erop toe dat wordt voldaan aan alle daarop betrekking hebbende regels en wetten, en neemt maatregelen om de gezonde leefomgeving te waarborgen en de gezondheid van omwonenden van industrie te beschermen.

- De Autoriteit heeft doorzettingsmacht en beheert de noodrem; kan sancties opleggen, aanwijzingen geven, besluiten vernietigen, vergunningen intrekken, daar waar de gezondheid en/of de gezonde leefomgeving wordt bedreigd.
- De Autoriteit kan gevraagd en ongevraagd de overheid of een specifieke overheidsinstantie adviseren over wet- en regelgeving, ook pro-actief.
- De Autoriteit heeft toegang tot alle relevante kennis en informatie, of kan opdragen die te verwerven.

### **Een effectief NVTH-stelsel:**

De huidige normen voor de beperking van industriële vervuiling bieden geen garantie op een gezonde leefomgeving. Vergunningen beschermen niet de omwonenden maar juist de bedrijven en bieden hen een onvervreemdbaar recht op vervuiling. Door vèrgaande decentralisatie is er onvoldoende kennis en capaciteit bij de toezichthouders, en bestaat er een structurele informatieachterstand op de industrie. De toezichthouder is daarmee gedwongen tot intensieve samenwerking met de industrie bij vergunningverlening en toezicht. Het bevoegd gezag weegt bovendien het belang van economie zwaarder dan de gezondheid van omwonenden. Dit alles ondergraaft het onafhankelijk toezicht en belemmert effectieve handhaving. Mede hierdoor worden mogelijkheden die de wet biedt om burgers te beschermen onvoldoende benut.

Verdere aanscherping van wet- en regelgeving zoals geadviseerd in de ActieAgenda kan alleen tot verbetering leiden wanneer het in combinatie gebeurt met een effectief functionerend NVTH-stelsel. Wij dringen daarom aan om op de kortst mogelijke termijn de 10 adviespunten van de Commissie van Aartsen ter verbetering van de effectiviteit van het huidige stelsel op te volgen, voorzover dat nog niet gerealiseerd is. In aanvulling daarop adviseren wij:

- Hanteer actuele gezondheidkundige normen, bijvoorbeeld van de WHO, voor alle industriële emissies en afvalstromen. Neem hierbij de gezondheidseffecten van cumulatie en piekblootstellingen onverkort mee.
- Verleen vergunningen uitsluitend tijdelijk en onder voorbehoud van veiligheid voor de volksgezondheid en het milieu. Dit vereist een gedegen en juridisch geborgde beoordeling van gezondheidseffecten voorafgaand aan de vergunningverlening, en vergunningen die doorlopend aanpasbaar zijn bij voortschrijdend inzicht over de schadelijkheid van emissies.
- Implementeer het Voorzorgsprincipe in de vergunningen door minimalisatie van emissies en afvalstromen te verplichten, hierop periodiek te controleren en sancties op te leggen bij onvoldoende resultaat. Toets met name ook op de algemeen geldende zorgplichten.
- Zorg voor voldoende kennis en capaciteit bij vergunningverleners en toezichthouders, voor onbeperkte en onaangekondigde toegang tot alle installaties en historische procesinformatie, en een gekwalificeerde en onafhankelijke meetdienst.

- Zorg dat handhaving steeds is gericht op het beschermen van omwonenden, en niet slechts op het voldoen aan vergunningsvoorwaarden. Hanteer centraal vastgestelde, uniforme handhavingsrichtlijnen en criteria, en voorkom dat illegale situaties worden gelegaliseerd.

### **Het onafhankelijk kennis- en meetinstituut**

Vergunningverleners en toezichthouders staan op grote kennisachterstand van de industrie. De ingenieurbureaus die adviseren aan bedrijven zijn ook betrokken bij de advisering en de uitvoering van onderzoeken voor overheden, bijvoorbeeld ten behoeve van vergunningverlening en toezicht. Bij de uitwerking van de actieagenda zijn de bureaus en bedrijven zelfs betrokken bij de advisering omtrent wet- en regelgeving, hoewel de bescherming van de gezondheid voor hen niet het belangrijkste doel is. De dubbele belangen van de ingenieurbureaus maken objectieve advisering onmogelijk. Een onafhankelijk, volwaardig en hoogwaardig kennis- en meetinstituut dat onafhankelijk kan opereren van politieke inmenging, van de industrie en van de ingenieurbureaus is noodzakelijk.

Het Instituut:

- Kwantificeert gezondheid, zodat gezondheid een heldere plaats krijgt in wet- en regelgeving.
- Voert biomonitoring weer in om de effecten op levende wezens te volgen.
- Voert onafhankelijke controlemetingen uit en levert betrouwbare, nauwkeurige en controleerbare data van emissies, immissies en stressoren ten behoeve van vergunningverlening, toezicht en handhaving.
- Verzamelt en ontwikkelt kennis en maakt die publiek toegankelijk. Het gaat daarbij om de gezondheidsrisico's van emissies en stressoren, van cumulatie en van piekbelastingen van industriële vervuiling.
- Ontwikkelt op basis van die gegevens een kennisbasis over industriële processen ter ondersteuning van de beoordeling van vergunningsaanvragen, en maakt die publiek toegankelijk.
- Werkt de gevolgen van beleid, dat betrekking heeft op industriële belasting van het milieu en de leefomgeving, uit in scenario's en publiceert deze.
- Ontwikkelt criteria en beoordelingsrichtlijnen voor de risicoanalyse van omgevingsplannen met betrekking tot gezondheidseffecten.
- Hanteert het Voorzorgsprincipe door stoffen te beoordelen op basis van potentiële gezondheidsrisico's, mede op basis van bewezen schadelijkheid van aanverwante stoffen.

### **Centrale regie**

Uitvoering van het stelsel is gedecentraliseerd. Door fragmentatie van het toezicht, verdunning van kennis en capaciteit, en onduidelijke bevoegdheden is uiteindelijk niemand verantwoordelijk. Verschillende overheden dienen tegengestelde belangen en werken elkaar tegen. Het stelsel wordt bovendien verzwakt door een onzuivere politieke afweging met economische belangen. Daarom stellen wij voor:

- Het ministerie is stelselverantwoordelijk en coördineert de inbreng van betrokken organisaties zoals OD NL, RIVM en GGD, waar het gaat om het eindresultaat: waarborgen van de gezonde leefomgeving.
- Stel uniforme richtlijnen en criteria voor het inschatten van gezondheidsrisico's, en leg wettelijk vast hoe deze meewegen bij vergunningverlening, toezicht en handhaving.
- Hanteer Europese richtlijnen en een nationale handhavingsstrategie.
- Stimuleer preventie en innovatie door te werken met minimalisatiedoelen en termijnen waarop emissienormen aangescherpt worden.
- Landelijke organisaties zoals OD NL en GGD/RIVM krijgen bij milieu- en gezondheidsrisico's adviesrecht, waarbij financiering los staat van het Bevoegd Gezag, om onwenselijke plaatselijke politieke inmenging te voorkomen.
- Dwing af dat gezondheid en gezonde leefomgeving in omgevingsvisie en omgevingsplannen een volwaardige plaats krijgen.

### **De industrie aan zet.**

Uiteindelijk zijn de bedrijven aan zet om de industriële vervuiling terug te dringen. De lasten van hun vervuiling worden op de samenleving afgewenteld. De industrie moet weer eigenaar worden van het door hen veroorzaakte afvalprobleem. Daarom stellen wij voor:

- Leg de bewijslast bij bedrijven die moeten aantonen dat er voortdurend aan alle vergunningsvoorwaarden en zorgplichten wordt voldaan, en dat er geen schade wordt toegebracht aan de leefomgeving. Dit vereist continue-metingen van emissies, inclusief piekmissies en ongewone voorvallen. Deze metingen zijn ter volledige inzage van toezichthouders.
- Verplicht bedrijven alle soorten vervuilende uitstoot te vermijden. Daartoe stellen zij periodiek Vermijdings- en Reductieprogramma's op, die regelmatig geactualiseerd en daadwerkelijk uitgevoerd worden. In het bijzonder worden verouderde en/of onnodig vervuilende installaties vervangen of afgebroken.
- Installaties en productietechnieken zijn per definitie verouderd als die niet kunnen voldoen aan de geldende veiligheids- en emissienormen of wanneer die onnodig afval produceren. Hun economische levensduur is daarbij niet van belang.
- Verplicht bedrijven zich te verzekeren tegen de financiële gevolgen voor de samenleving van schade aan het milieu en de gezondheid van omwonenden die (deels) het gevolg is van hun producten, emissies en afvalstromen.
- Verplicht bedrijven tot het terugnemen of verwijderen van hun producten en afval op een manier die het milieu en de leefomgeving niet schaadt.
- Beprijst alle industriële emissies.

Wij vertrouwen er op dat alle genoemde urgente onderwerpen en adviezen verwerkt worden in doelgericht en effectief beleid, waarbij afzwakking en vertraging voorkomen worden!

# Standpunt Actieagenda Industrie en Omwonenden

Bijdragen door: het Interprovinciaal Overleg

*Disclaimer: Dit bestuurlijke adviesdocument is opgesteld op basis van conceptrapporten. Dit omdat pas laat in het proces (begin oktober '25) de definitieve onderzoeksrapporten (inclusief eindresultaten) met ons zijn gedeeld. De tijd die vanuit het departement aan de gezamenlijke provincies, verenigd in het IPO, is gegeven om te komen tot een reactie gaf geen mogelijkheid tot het formuleren van een bestuurlijke reactie op de eindrapportages.*

## Algemeen advies Actieagenda

De onderzoeken en adviezen in het kader van de actieagenda bieden waardevolle aanknopingspunten voor het verbeteren van de milieukwaliteit en het bevorderen van een gezondere leefomgeving en betere bescherming van de omwonenden. Tegelijkertijd zijn er vragen over uitvoerbaarheid, juridische houdbaarheid en verantwoordelijkheidsverdeling. De voorgestelde maatregelen zijn op punten nog onvoldoende uitgewerkt en de verwachte impact is niet altijd helder. Om te komen tot een effectief, samenhangend pakket van maatregelen is het van belang om de voorstellen in onderlinge samenhang nader uit te werken en de impact daarvan in beeld te brengen voor omwonenden, bedrijven, overheden en uitvoeringsdiensten. Voor het realiseren van een gezonde leefomgeving is het noodzakelijk dat de eindverantwoordelijkheid wordt gedragen door de partijen die deze verantwoordelijkheid formeel en beleidsmatig toekomt, zodat de uitvoeringpartners hun rol effectief kunnen vervullen binnen heldere juridisch geborgde kaders.

In de onderzoeken en adviezen is en sprake van wijzigend beleid en mogelijk regelgeving. De gezamenlijke provincies, verenigd in het IPO, benadrukken het belang van een UDO-toets (Uitvoeringstoets Decentrale Overheden), inclusief het in beeld brengen van financiële gevolgen (conform artikel 2 Fw). Dit zodat decentrale overheden inclusief diens uitvoeringsdiensten ook in staat worden gesteld om beleidsvoornemens en regelgeving adequaat uit te voeren.

## Wij adviseren de Staatssecretaris om de volgende acties uit te voeren

- Advies over de aanbevelingen vanuit de acties 3-4 (BBT): Wij onderschrijven dat het vastleggen van BBT in nationale regelgeving en het opnemen daarvan in algemene regels, waarbij de verantwoordelijkheid voor de toepassing van BBT bij het bedrijfsleven wordt gelegd, een interessante overweging is. Het is echter geen oplossing voor het capaciteitsvraagstuk waardoor de uitvoerbaarheid voor het bevoegd gezag een belangrijk aandachtspunt blijft. Aanpassing van wetgeving voor bestaande installaties is eveneens wenselijk, ook al betreft dit een beperkt aantal bedrijven; de milieuschade is immers relevanter dan het aantal bedrijven.
- Advies over de aanbevelingen uit de acties 6 – 7 -10 (Industriële Emissies)
- Geluidhinder vanuit de industrie: De onderzoeken benoemen logische en potentieel effectieve maatregelen tegen geluidhinder, zoals strengere toelatingscriteria voor woningbouw in geluidzones, scherpere normen voor piekgeluid en het clusteren van bedrijvigheid op industrieterreinen. Deze voorstellen roepen ook vragen op over de verantwoordelijkheidsverdeling tussen Rijk, provincie, gemeenten en bedrijven. Heldere afspraken over juridische en beleidsmatige invulling zijn noodzakelijk, met name rond woningbouw en piekgeluidnormen.
- Meten en monitoren: Monitoring van emissies kan waardevolle beleidsinformatie opleveren, maar is technisch complex, kostbaar en afhankelijk van zowel beschikbare uitvoeringscapaciteit als medewerking van bedrijven. Om de rol als nieuwsgierige overheid verder invulling te geven, bieden immissiemetingen inzicht in de toestand en zijn nuttig vanuit ruimtelijk en gezondheidkundig oogpunt, maar leiden niet meteen tot concreet handelingsperspectief of juridische handvatten voor de VTH-uitvoering. Heldere keuzes zijn nodig over welke informatie wordt gecommuniceerd, wat openbaar wordt gemaakt en hoe de duiding van gegevens plaatsvindt. Bij opvolging van deze adviezen dienen randvoorwaarden over doel, normering, kostendragers en prioritering expliciet geadresseerd te worden om monitoring effectief en doelgericht in te zetten.
- Advies over de aanbevelingen uit acties 12 (gezondheid en Omgevingswet, motie 13 (GGD) en motie Koekoek (cumulatie): Wij hebben in beginsel een positieve grondhouding ten aanzien van de voorgestelde maatregelen, waarbij handreikingen zoveel mogelijk op nationaal niveau moeten worden ontwikkeld. De adviserende rol van de GGD bij ruimtelijke planvorming

verdient nadere uitwerking, met aandacht voor de toepasbaarheid voor de VTH-praktijk en de daarbij behorende juridische en uitvoeringstechnische implicaties. De provincies geven daarmee een genuanceerd standpunt mee over de rol van de GGD in het vergunningverlening proces zelf. Inzicht in effecten van cumulatie in de leefomgeving kan waardevolle beleidsinformatie opleveren, waarbij het handelingsperspectief voor het bevoegd gezag voor de VTH-uitvoering niet vanzelfsprekend is, en meer inzicht nodig heeft. Maatregelen zijn alleen uitvoerbaar en effectief wanneer het Rijk duidelijke kaders biedt over de omgang met cumulatie, inclusief juridische verankering in de VTH-regelgeving, een landelijke visie op de verdeling van milieuruimte over sectoren, en een sterkere verankering van het voorzorgbeginsel.

**Wij adviseren de Staatssecretaris om in het vervolg deze mogelijke acties nog te onderzoeken of te nemen**

**Advies over aanbevelingen uit Actie 1 Goede Buur (Omgevingsdialoog)**

De voorgestelde commissaris en het actiegericht beraad raken direct aan het bestaande, complexe speelveld van bevoegdheden tussen bestuurslagen. Provincies erkennen de intentie achter beide voorstellen, maar plaatsen kanttekeningen bij de effectiviteit, en om recht te doen aan het doel om een betere dialoog te kunnen voeren met omwonenden. Zonder formele doorzettingsmacht kan de voorgestelde Omgevingsdialoog leiden tot extra bestuurlijke gelaagdheid, verwarring over verantwoordelijkheden en bovenal: de dialoog kwijtraken met de omwonenden. Het actiegericht beraad biedt mogelijk overlap met bestaande overleggen en mist volgens de provincies voldoende garanties voor doorwerking. In plaats van nieuwe overlegstructuren te introduceren, moet de Actieagenda Industrie & Omwonenden zich richten op het signaleren en stutten van relevante hiaten. Waaronder normering voor piekbelasting, sterkere verankering van het voorzorgsprincipe en van de algemene zorgplicht, voldoende financiering voor de uitvoering en handhaving, en een stimulerend beleid voor de industrie om continue te streven naar zero emissie en steeds snel over te gaan op schonere productieprocessen.

# Standpunt Actieagenda Industrie en Omwonenden Longfonds

## **Algemeen standpunt Actieagenda**

Er zijn twee woorden waar we graag uw aandacht op vestigen: Gezondheid en Actie. De gezondheid van omwonenden moet beter worden beschermd. Dat was de aanleiding voor de actieagenda. Longfonds vindt het positief dat het thema breed is onderzocht en hoopt dat de gezondheid van omwonenden hiermee veel centraler komt te staan in het beleid. We vinden het nu van groot belang om op basis van de onderzoeken ook echt in *actie* te komen en de gezondheid van omwonenden in de praktijk daadwerkelijk te beschermen.

## **Wij adviseren de Staatssecretaris om de volgende acties uit te voeren**

Alle acties zijn relevant, waarbij Longfonds extra waarde hecht aan de volgende acties:

### Actie 5: Versnellen invoering luchtkwaliteitsnormen voor een gezondere lucht

Nergens in Nederland is de lucht gezond, ook niet als wordt voldaan aan de nieuwe Europese richtlijn voor luchtkwaliteit. In 2021 heeft de WHO haar advieswaarden voor fijnstof en stikstofdioxide aangescherpt. Als daaraan wordt voldaan is de lucht echt gezond voor iedereen. We pleiten daarom voor het invoeren van deze WHO-advieswaarden als norm voor de luchtkwaliteit in het VTH-beleid. Hiermee wordt voorkomen dat mensen longziekten zoals astma en COPD, hart- en vaatziekten en kanker ontwikkelen door luchtvervuiling. Dit vermindert de druk op de zorg, verhoogt de arbeidsproductiviteit en verbetert de kwaliteit van leven.

### Actie 12: Onderzoek naar het meewegen van gezondheid in het kader van de Omgevingswet

De belemmeringen die lagere overheden ervaren bij het beter beschermen van de gezondheid moeten worden weggenomen. De belangrijkste aanbevelingen:

- Maak de normen concreter.
- Zorg voor een wettelijk vastgelegde methode voor het beoordelen van (cumulatie van) gezondheidseffecten.
- Zorg voor GGD-advies aan 'de voorkant': bij de voorbereiding van een omgevingsvisie, omgevingsverordening of omgevingsplan, en een Gezondheidseffectrapportage (GER).
- Benut de beleidsruimte om *uit voorzorg* activiteiten op bepaalde locaties uit te sluiten.

### Actie 13: Verkennen versterken adviesrol van de GGD bij vragen rondom gezondheid en bedrijven en inzake de communicatie met en het advies aan omwonenden bij risicovolle bedrijven

In deze actie wordt aanbevolen om de GGD een wettelijke rol te geven bij vergunningverlening en toezicht, om een kennisinfrastructuur op te stellen voor GGD-en (met omgevingsdiensten samen) en meer formatie voor medisch milieukundigen te organiseren.

## **Wij adviseren de Staatssecretaris om de volgende acties absoluut niet uit te voeren**

Elke actie die de leefomgeving gezonder maakt, is wat ons betreft van belang. De actieagenda is zorgvuldig samengesteld en we zien geen reden om bepaalde acties niet uit te voeren.

## **Wij adviseren de Staatssecretaris om in het vervolg deze mogelijke acties nog te onderzoeken of te nemen**

We adviseren om Actie 8 'Onderzoek financiële prikkels ter vermindering van luchtvervuilende uitstoot' (die voortijdig is stopgezet) alsnog uit te voeren. Uit eerder onderzoek blijkt bijvoorbeeld dat het belasten van schadelijke uitstoot een zeer effectieve maatregel zou zijn. Dergelijke maatregelen vinden we daarom van groot belang om mee te nemen in het beleid.

We adviseren tot slot om 'robuuste omgevingsdiensten' in de praktijk te brengen. Op 1 april 2026 moeten de omgevingsdiensten voldoen aan de robuustheidscriteria. Niet alle omgevingsdiensten lijken dit te gaan halen. Dit vraagt om actie. Zorg ervoor dat alle omgevingsdiensten aan de criteria kunnen voldoen.

# Visiedocument Actieagenda Industrie en Omwonenden Natuur & Milieu

Bijdragen door: [REDACTED]

## 1.1 Algemeen standpunt Actieagenda

Natuur & Milieu onderschrijft het belang van de *Actieagenda Industrie en Omwonenden* als stap richting een gezondere leefomgeving. Voor mensen die in de nabijheid van industriële activiteiten wonen, maar ook voor iedereen daarbuiten die de effecten van industriële uitstoot ervaart. Een gezonde leefomgeving, met schone lucht, water en bodem, vormt de basis van ons bestaan. Toch is dit geen vanzelfsprekendheid: de uitstoot van schadelijke stoffen tast onze gezondheid, natuur en economie aan. Het is daarom positief dat een breed scala aan onderwerpen is onderzocht en dat omwonenden en maatschappelijke organisaties zijn betrokken.

Tegelijkertijd is het zorgelijk dat ruim twee jaar na het [OVV-rapport 'Industrie en Omwonenden'](#) de verbeteringen in de praktijk nog niet zichtbaar zijn. De kennis is er, maar uitvoering blijft achter, waardoor de gezondheid van omwonenden nog steeds onnodig wordt geschaad. De onderzoeken binnen de actieagenda bieden een stevig fundament. Nu is het tijd om deze om te zetten in concrete maatregelen die de leefomgeving schoner en gezonder maken. Daarbij moeten toekomstige keuzes niet worden bepaald door specifieke economische belangen, maar door het bredere maatschappelijke belang: een gezonde en schone leefomgeving voor alle Nederlanders. Alleen dan kan het vertrouwen van omwonenden worden hersteld.

## 1.2 Wij adviseren de Staatssecretaris om de volgende acties uit te voeren

Alle voorgestelde acties zijn opgesteld met het doel de gezondheid van omwonenden beter te beschermen. Wij vinden daarom dat alle voorgestelde acties en maatregelen serieus moeten worden overwogen bij de verdere beleidsvorming.

Wanneer het kabinet besluit om een aanbeveling uit de actieagenda niet uit te voeren, vinden wij het van groot belang dat dit besluit grondig wordt gemotiveerd richting de Tweede Kamer. Daarbij moet expliciet worden toegelicht welke gevolgen dit heeft voor de gezondheid van omwonenden en de kwaliteit van de leefomgeving. Dit is niet alleen belangrijk voor de transparantie en geloofwaardigheid van dit proces, maar ook van het algemeen vertrouwen van burgers in de overheid.

Daarbij ziet Natuur & Milieu de volgende acties als de hoogste prioriteit om als eerste concreet uit te voeren, om zo de leefomgeving te verbeteren:

### **Actie 5: Versnellen invoering luchtkwaliteitsnormen voor een gezondere lucht**

Natuur & Milieu ziet het versneld invoeren van strengere luchtkwaliteitsnormen als een van de meest urgente en effectieve maatregelen uit de Actieagenda Industrie en Omwonenden. De huidige luchtkwaliteit in veel industriële regio's voldoet nog altijd niet aan de recent aangescherpte WHO-richtlijnen. Emissies van fijnstof (PM<sub>2.5</sub>, PM<sub>10</sub>), stikstofoxiden en andere schadelijke stoffen veroorzaken jaarlijks duizenden vroegtijdige sterfgevallen en dragen bij aan chronische aandoeningen zoals astma, hart- en vaatziekten en longkanker.

Het verlagen van deze emissies levert directe gezondheidswinst op, vermindert zorgkosten en verhoogt de levenskwaliteit van omwonenden. Daarnaast gaat een betere luchtkwaliteit vaak hand in hand met lagere CO<sub>2</sub>-uitstoot, waardoor klimaat- en gezondheidsdoelen elkaar versterken. Het [MKBA-onderzoek](#) van SEO laat ook zien dat beprijzing van luchtverontreinigende stoffen zoals stikstofoxiden aanzienlijke maatschappelijke baten opleveren. Een versnelde invoering van de nieuwe normen draagt dus niet alleen bij aan schonere lucht, maar levert ook een groot financieel rendement op.

### **Actie 10: Controle op industriële emissies verbeteren, waaronder controle op diffuse emissies, piekbelastingen en de resulterende omgevingsconcentraties**

Een robuust en transparant systeem voor toezicht en handhaving is cruciaal om inzicht te hebben in emissies en hierop adequaat te kunnen reageren. In de praktijk zien we dat omgevingsdiensten te weinig capaciteit hebben om structureel en onafhankelijk te controleren. Zo zijn OD's afhankelijk van bedrijven voor inzicht in de metingen, en blijven diffuse uitstoot, piekbelastingen en cumulatie van emissies regelmatig onder de radar. Dit moet worden versterkt.

Wij pleiten voor meer inzicht in industriële emissies, zodat sneller en adequater kan worden opgetreden bij overschrijdingen. Daarvoor zijn fijnmazige en realtime metingen essentieel. Deze geven beter zicht op de daadwerkelijke concentraties van schadelijke stoffen in de leefomgeving en maken het mogelijk om pieken en storingen direct te signaleren. Ook het onderzoek binnen Actie 10 benadrukt dit belang en adviseert om structureel te meten in en rond industriële gebieden, onder meer via continue monitoring, inzet van vaste meetstations en mobiele meetapparatuur bij individuele installaties (voor de verkenning van de luchtkwaliteit) en aanpassing van wetgeving zodat ook incidentele en diffuse emissies verplicht worden gemeten. Zulke metingen geven een realistischer beeld van de luchtkwaliteit en dragen bij aan het vertrouwen van omwonenden dat hun gezondheid daadwerkelijk wordt beschermd.

Daarnaast is het essentieel dat metingen onafhankelijk worden uitgevoerd en dat de resultaten transparant beschikbaar zijn. Het bevoegd gezag en de omgevingsdiensten moeten te allen tijde directe toegang hebben tot meetgegevens, in plaats van achteraf afhankelijk te zijn van informatieverzoeken bij bedrijven. Om dit mogelijk te maken, is onder meer structurele investering in meetcapaciteit nodig. Zoals ook in het onderzoek wordt benadrukt, is er momenteel een tekort aan geaccrediteerde meetbureaus en gekwalificeerde meettechnici, waardoor structureel en onafhankelijk toezicht onvoldoende kan worden gewaarborgd.

Specifieke aandacht moet verder uitgaan naar persistente en bioaccumulerende stoffen (zoals PFAS, PAK's en zware metalen), die zich ophopen in mens en milieu. Periodieke screening van emissies en biomonitoring rond industriële locaties, in lijn met de aanbevelingen uit het onderzoek, helpen om gezondheidsrisico's beter te begrijpen en preventief beleid te voeren.

Pilots kunnen helpen om meetmethoden te verbeteren, maar mogen niet in de plaats komen van verplichte maatregelen die zorgen dat emissies structureel en breed beter worden gemeten. Alleen met landelijk verplicht meetbeleid kan het toezicht daadwerkelijk worden versterkt en de gezondheid van mens en milieu beter worden beschermd. Door deze verbeteringen in lijn met de onderzoeksaanbevelingen door te voeren, kan het toezicht op industriële emissies aanzienlijk worden versterkt. Dit is een noodzakelijke stap naar een gezondere leefomgeving en meer vertrouwen van omwonenden.

### **Actie 12: Onderzoek naar het meewegen van gezondheid in het kader van de Omgevingswet**

Het is nu nog niet vanzelfsprekend dat gezondheid een volwaardige rol speelt bij vergunningverlening of ruimtelijke besluiten. Gezondheidsbelangen worden te vaak afgewogen tegen, of zelfs ondergeschikt gemaakt aan, economische of ruimtelijke belangen. Door gezondheid systematisch mee te nemen in besluitvorming kan worden voorkomen dat negatieve effecten achteraf moeten worden hersteld. Dit sluit aan bij het principe van preventie in de volksgezondheid: voorkomen is beter én goedkoper dan genezen. Industriebeleid moet daarom integraal worden vormgegeven, met oog voor klimaat, gezondheid en de bredere kwaliteit van de leefomgeving.

Uit Actie 12 komen verschillende maatregelen naar voren die kunnen bijdragen aan het volwaardig meewegen van gezondheid in de besluitvorming. Natuur & Milieu onderschrijft de aanbevelingen uit het onderzoek, waaronder het verduidelijken van de actualisatieplicht en informatieplicht, zodat bevoegde gezagen beter in staat zijn de gezondheidsrisico's van bestaande industriële activiteiten te beoordelen en waar nodig vergunningen kunnen aanpassen. Ook is het belangrijk om meer duidelijkheid te bieden over de definitie van 'significante milieuverontreiniging', bijvoorbeeld via een handreiking. Daarnaast is het belangrijk dat de informatievoorziening richting bevoegde

gezagen wordt versterkt, bijvoorbeeld door het GGD-advies een centrale rol te geven in de besluitvorming en de mogelijkheid van een Gezondheidseffectrapportage (GER) verder te verkennen.

**Wij adviseren de Staatssecretaris om de volgende acties absoluut niet uit te voeren**

De Actieagenda Industrie en Omwonenden is opgesteld met als doel de leefomgeving te verbeteren en de gezondheid van omwonenden te beschermen. Vanuit dat uitgangspunt beschouwt Natuur & Milieu alle voorgestelde maatregelen als zorgvuldig overwogen en inhoudelijk gegrond. Het is daarom belangrijk dat geen enkele actie bij voorbaat wordt uitgesloten. Het vroegtijdig afwijzen van acties kan bij omwonenden het vertrouwen ondermijnen dat de overheid hun gezondheid en leefomgeving serieus neemt.

**Wij adviseren de Staatssecretaris om in het vervolg deze mogelijke acties nog te onderzoeken of te nemen**

We willen graag benadrukken dat succesvolle uitvoering niet alleen vraagt om goede beleidskeuzes, maar ook om sterke randvoorwaarden die uitvoering mogelijk maken. Dat betekent: voldoende financiële en personele capaciteit bij omgevingsdiensten en structurele versterking van toezicht en handhaving. Alleen dan kunnen de beoogde gezondheids- en milieuwinst ook daadwerkelijk worden gerealiseerd.

Daarnaast pleit Natuur & Milieu ervoor om het onderzoek naar financiële prikkels (actie 8) alsnog uit te voeren. Het is belangrijk om volledig inzicht te hebben in alle mogelijke beleidsopties, zodat deze integraal kunnen worden afgewogen. Met deze actie kan het principe 'de vervuiler betaalt' beter worden toegepast en kan beleid doelgerichter worden vormgegeven. Hierbij kan worden aangesloten bij de maatschappelijke kosten-batenanalyses (MKBA's) van SEO, die laten zien dat een eerlijke beprijzing van vervuiling aanzienlijke baten oplevert voor zowel gezondheid als economie.

Datum: 20-10-2025  
Referentie: 25-123677

# NOTITIE

**Aan:** Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat  
Directoraat Generaal Milieu en Internationaal  
Directie Omgevingsveiligheid en Milieurisico's  
Team Industrie, Gezonde Leefomgeving en Omwonenden (IGLO)  
**Datum:** 20 oktober 2025

---

**Betreft:** Reactie voorgestelde maatregelen Actieagenda Industrie en Omwonenden

---

## 1. Inleiding

Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) heeft diverse belanghebbenden om advies gevraagd op zeven potentiële maatregelen<sup>1</sup>. VNO-NCW en de VNCI maken deel uit van de klankbordgroep en maken graag gebruik van deze adviesmogelijkheid. Dit adviesdocument is tot stand gekomen op basis van de op dit moment voor ons beschikbare informatie. Gelet op de zorgvuldige en integrale afweging die gemaakt moet worden dringen we erop aan om de conclusies en aanbevelingen van alle onderzoeken en acties in samenhang te bezien.

VNO-NCW en haar brede achterban hechten groot belang aan een gezonde leefomgeving, vanuit de overtuiging dat een veilige, schone en duurzame omgeving de basis vormt voor maatschappelijke vooruitgang. Bedrijven willen niet alleen een goede buur zijn, maar voelen zich verantwoordelijk voor de omgeving waarin zij opereren.

Veiligheid en gezondheid maken integraal deel uit van het DNA van bedrijven; Ondernemingen investeren structureel in emissiereductie, verduurzaming en risicobeheersing, niet uitsluitend vanuit wettelijke verplichtingen, maar vanuit de overtuiging dat zorg voor mens en milieu een voorwaarde is voor continuïteit en maatschappelijke legitimiteit.

Tegelijkertijd moet worden onderkend dat de industrie cruciaal is voor het verdienvermogen van Nederland en daarmee voor ons welzijn, onze gezondheid en onze strategische autonomie. De basisindustrie levert energie, materialen en grondstoffen aan vrijwel alle sectoren. De maakindustrie levert de producten die wij allemaal (dagelijks) consumeren. Als deze verdwijnt, verliezen we banen, kennis en controle over onze duurzame productie en worden we afhankelijker van landen met lagere milieu- en veiligheidsnormen.

De druk op de sector is groot: hoge kosten, stapelende regels en geopolitieke spanningen bedreigen de continuïteit. Zonder realistisch beleid dreigt Nederland zijn industriële ruggengraat te verliezen.

---

<sup>1</sup> In bijlage 1 is een overzicht opgenomen van de 7 door het ministerie van IenW voorgestelde maatregelen met appreciatie.

De maatregelen die voortkomen uit de Actieagenda Industrie en Omwonenden, naar aanleiding van het OVV-rapport “Industrie en Omwonenden”, moeten daarom een zorgvuldige balans waarborgen: gericht op aantoonbare gezondheidswinst voor omwonenden, binnen een Europees gelijk speelveld voor bedrijven, en met uitvoerbare regels voor zowel bedrijven als de omgevingsdiensten. Niet méér regels, maar werkbare en handhaafbare regels. Alleen zo kunnen industrie en samenleving samen werken aan een duurzame, veilige en toekomstbestendige leefomgeving. In de bijlage hebben wij aansprekende goede voorbeelden opgenomen.

Wij benadrukken in deze context dat de conclusies uit het OVV-rapport “Industrie en Omwonenden” een risico- of probleemgerichte aanpak rechtvaardigen<sup>2</sup> en niet een generieke voor alle bedrijven regeldruk verhogende aanpak. De industrie wil, in nauwe samenwerking met overheden en omwonenden, inzetten op risicogestuurde, en maatwerkgerichte oplossingen, die bijdragen aan gezondheidswinst en het versterken van onderling vertrouwen. VNO-NCW en de VNCI zien dat de implementatie van de Richtlijn Industriële Emissies (Rie) hier belangrijke kansen voor biedt. De Rie stimuleert investeringen in innovaties en verduurzaming van industriële processen voor het realiseren van zowel decarbonisatie, vermindering van milieudruk en beheersbaarheid van gezondheidsrisico's. Daarnaast wijzen we naar de inzet vanuit de industrie op 'safe and sustainable by design', het stimuleren van circulaire economie (materialentransitie) en de uitvoering van het Nationaal Programma Verduurzaming Industrie (NPVI).

#### ***Kernboodschap:***

***De industrie steunt maatregelen die aantoonbaar bijdragen aan gezondheidswinst, mits ze uitvoerbaar zijn en passen binnen een risicogerichte en integrale aanpak.***

Het bedrijfsleven werkt graag mee aan een risicogerichte werkwijze en maatwerkaanpak. Er zijn voorbeelden waar een risicogerichte werkwijze via maatwerk werkt, zoals de maatregelen die bedrijven nemen om geen of minder ZZS uit te stoten op basis van Vermijdings- en reductieprogramma (VRP).

Wij zetten hieronder uiteen welke acties uitgewerkt en uitgevoerd kunnen worden en welke acties niet opgevolgd moeten worden.

## **2. Wij adviseren om de volgende acties uit te voeren**

### **2a. Thema 1: Beter meten**

**Advies 1: Beter duiden van emissiegegevens o.b.v. bestaande metingen en aan te vullen met immissiebeoordelingen.**

De industrie steunt het doel om beter inzicht te krijgen in emissies en hun mogelijke gezondheidseffecten. De industrie meet en monitort de emissies en relevante procesparameters via gevalideerde en gecertificeerde meetprotocollen en monitoringsprogramma's. De bestaande Europese regelgeving biedt handvatten voor adequate en onafhankelijke meet- en monitoringsplannen, waarop toezicht wordt gehouden door bevoegde autoriteiten. In plaats van een uitbreiding of centralisatie van meetverplichtingen, pleiten wij voor het geven van meer duiding bij bestaande meetgegevens<sup>3</sup>. Het ontbreekt vaak nog aan een goede en onafhankelijke duiding van emissie-metingen en de gevolgen voor de leefomgeving. Duiding en context vergroten het begrip en het vertrouwen, waar extra regelgeving dat niet doet. Bij deze duiding moeten alle

<sup>2</sup> En een volledig risicoloze leefomgeving is in geen enkel land haalbaar, wel kan je risico's transparant in beeld brengen en beheersen. De door het OVV onderzochte drie casussen is niet het beeld dat exemplarisch is voor alle industrie in Nederland.

<sup>3</sup> Een goed voorbeeld hiervan is de DCMR-website (<https://www.dcmr.nl/gemeten-en-verwachte-luchtkwaliteit>), waar gemeten en verwachte luchtkwaliteit helder en actueel wordt weergegeven. Duiding en context vergroten zo het begrip en het vertrouwen.

relevante emissiebronnen (stressoren) worden meegenomen<sup>4</sup>. Om emissies goed te kunnen duiden, is het bovendien noodzakelijk om immissiebeoordelingen uit te voeren<sup>5</sup>. Dat betekent meer inzicht in de achtergrondconcentraties van alle emissiebronnen. Een dergelijke beoordeling is randvoorwaardelijk voor het verkrijgen van een realistisch beeld van de mogelijke gezondheidseffecten van luchtmissies op de leefomgeving en oplossingsrichtingen. Veel bedrijven zijn al verplicht om immissietoetsen uit te voeren; deze zijn centraal beschikbaar bij de bevoegde gezagen. Het interpreteren en duiden van zowel de emissie- en immissie gegevens is, om het vertrouwen van omwonenden te borgen, een publieke taak.

Wij denken dat duiding van de beschikbare meetgegevens cruciaal is om de kennis over de gezondheid en over de beheersing van gezondheidsrisico's in de leefomgeving te verbeteren<sup>6</sup>. Op basis van een betere duiding van meetgegevens en risico's in de leefomgeving, kunnen vervolgens risicogericht concrete 'probleemgebieden' worden aangepakt of specifieke zorgen van omwonenden worden geadresseerd. Een gerichte aanpak per stof, gebied of sector is effectiever én beantwoordt aan de behoefte om vertrouwen terug te winnen en transparantie te bieden, zonder onnodige overregulering en belasting van alle bedrijven en omgevingsdiensten.

#### **Advies 2: Uitbreiding van publieke meetnetten in de omgeving in plaats van centralisatie.**

De industrie ziet verbeterkansen in de uitbreiding van betrouwbare en gevalideerde publieke meetnetten – bijvoorbeeld e-noses – en in de toepassing van nieuwe meetmethoden zoals satellietmetingen en drones. Deze publieke meetnetten en innovatieve methoden moeten publiek worden gefinancierd en worden beheerd door de overheid. Dat vergroot het vertrouwen van omwonenden, zorgt voor objectieve meetresultaten en geeft inzicht in alle relevante emissiebronnen. We adviseren dit alleen risicogericht te doen, dus wanneer er bijvoorbeeld aannemelijke zorgen zijn over de gezondheid. Er moet sprake zijn van een representatief meetnet om betrouwbare, nauwkeurige en bruikbare gegevens te leveren over de concentraties van de emissies (op leefniveau) van de relevante emissiebronnen (denk aan industrie, landbouw, transport) in een bepaald gebied.

### **2b. Thema 2: Verbeteren van wet- en regelgeving**

#### **Advies 3: Versterking van de uitvoering en professionalisering van VTH-stelsel en risicogerichte prioritering.**

Zowel de bestaande als de geactualiseerde Richtlijn industriële emissies (Rie), het vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH)-stelsel en de Omgevingswet bieden instrumenten ter bescherming van een gezonde leefomgeving en voor beheersing van reguliere, piek- en diffuse emissies. Het is vooral van belang om deze goed toe te passen en – waar nodig – maatwerk mogelijk te maken voor bedrijven. Wij pleiten daarom niet voor nieuwe regels, maar voor een stevige impuls voor de uitvoering en professionalisering van de VTH-organisatie (vergunningverlening, toezicht en handhaving), zodat de betrokken partijen over voldoende deskundigheid en capaciteit kunnen beschikken. Dit advies sluit ook aan bij het Impulsprogramma Chemische Stoffen en de monitoring van Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) en is óók in lijn met de adviezen uit het OVV-rapport. De uitvoering en professionalisering van het VTH-stelsel kan bovendien aan kracht winnen door prioriteit te geven aan situaties waarin er een groot risico bestaat of waar er veel maatschappelijke onrust is over gezondheidsrisico's.

Wij pleiten daarnaast voor een proactief ruimtelijk beleid waarin ontwikkelruimte voor industrie, bufferzones en infrastructuur tijdig worden vastgelegd, zodat wonen en werken in balans blijven.

### **2c. Thema 3: Vertrouwen in overheid**

<sup>4</sup> i.e. niet alleen de industrie, maar ook verkeer, landbouw en huishoudens.

<sup>5</sup> Dit sluit aan bij het advies van de OVV.

<sup>6</sup> Correcte interpretatie van meetresultaten, inclusief onzekerheden, is essentieel om onjuiste conclusies te voorkomen en onnodige zorgen bij burgers, bestuurders en bedrijven te vermijden.

#### [Advies 4: versterking van de rol van de GGD bij planvorming.](#)

Door haar brede kennis van gezondheid kan de GGD zorgen voor een gezondheidkundig advies in de planvorming. Middels een integrale beoordeling van alle relevante emissiebronnen en andere stressoren<sup>7</sup> in een gebied kan de GGD zorgen voor de juiste 'bijsluiter' over gezondheidseffecten van gemeten emissies, prioriteiten stellen in de meest relevante stoffen voor een gezonde leefomgeving en bijdragen aan een consistente communicatie richting de samenleving. Ook kan de GGD de impact van industriële emissies ten opzichte van andere factoren (emissiebronnen/stressoren) bepalen en richting geven aan de prioritering van maatregelen op basis van gezondheidsimpact. Verder draagt de GGD vanuit haar onafhankelijke positie bij aan het versterken van het vertrouwen van de samenleving, door zowel de transparantie over gezondheidsrisico's als de beheersbaarheid ervan te vergroten.

### **2d. Thema overstijgend: gesprek omwonenden, overheid en industrie**

#### [Advies 5: Gesprek omwonenden-industrie-overheid.](#)

Investeer in dialoog op lokaal niveau, trek samen op om in contact te zijn met de omgeving en maak gebruik van de bestaande participatiemogelijkheden (zie bijlage 2 met goede praktijkvoorbeelden van dialoog tussen bedrijfsleven, omwonenden en overheden).

## **3. Wij adviseren om de volgende acties niet of anders uit te voeren**

### **3a. Thema 1: Beter meten**

#### [Advies 1: Geen generieke regels voor extra metingen/monitoring.](#)

Wij pleiten voor een verstandige inzet van monitoring: "niet meer meten, maar beter duiden". Burgers hebben behoefte aan begrijpelijke en betrouwbare informatie, en dat wordt niet bereikt door generiek meer metingen uit te voeren. Daarnaast is er momenteel sprake van een capaciteitstekort bij de gecertificeerde meetinstanties wat nu al leidt tot vertragingen in het verkrijgen van meetrapporten. Het generiek verplichten van extra metingen maakt dit probleem alleen maar groter.

De bestaande Europese regelgeving biedt al handvatten voor adequate en onafhankelijke meet- en monitoringsplannen, waarop bovendien al toezicht wordt gehouden door bevoegde autoriteiten. Er zijn wel verbetermogelijkheden. Zo kan het versterken van gevalideerde meetmethoden en het ontwikkelen van uitvoerbare normen voor diverse ZZS-emissies bijdragen aan duidelijkheid en vergelijkbaarheid van resultaten. Daarbij is het belangrijk om realistische drempelwaarden en meetgrenzen te hanteren voor uitvoerbaarheid, haalbaarheid en toetsbaarheid.

#### [Advies 2: Niet centraal beleggen van metingen.](#)

Het centraal organiseren van metingen is onnodig en zal leiden tot onnodige bureaucratie en administratieve lasten, zonder dat het vertrouwen daarmee wordt vergroot. De huidige meetbureaus en laboratoria werken al onafhankelijk en volgens internationale standaarden. De uitdaging ligt in het versterken van capaciteit en kwaliteit binnen het bestaande systeem en niet in centralisatie.

#### [Advies 3: Geen extra regels voor openbaarmaking.](#)

Wij achten nieuwe verplichtingen voor openbaarmaking van milieugegevens overbodig. De bestaande nationale en internationale kaders – waaronder de Wet Open Overheid, het Verdrag van Aarhus, de Europese Industrial Emissions Portal-Regulation (IEP), de Rie en de informatieverplichtingen uit de Omgevingswet – voorzien al in ruime transparantie over milieugegevens.

---

<sup>7</sup> Onder stressoren vallen onder meer ook gedrag, sociale veiligheid en bestaanszekerheid

Bedrijven zijn bovendien wettelijk verplicht om storingen te melden die (mogelijk) nadelige gevolgen hebben voor de leefomgeving. Het toevoegen van nieuwe regels leidt tot versnippering en onnodige complexiteit. In plaats daarvan adviseren VNO-NCW en de VNCI te investeren in de juiste duiding ('bijsluiter') van openbare meetdata, zowel van bedrijven als van publieke meetnetten (zie paragraaf met advies over uit te voeren acties).

### **3b. Thema 2: Verbetering van wetgeving**

#### **Advies 4: Geen nieuwe regels voor de vergunningverlening van piekmissies.**

Het is niet aangetoond dat er sprake is van een landelijk probleem met piekmissies dat nieuwe generieke regelgeving rechtvaardigt. Zowel het OVV-rapport als de concept resultaten van het onderzoeksconsortium<sup>8</sup> laten zien dat het aandeel piekmissies gering is. Nader onderzoek naar de daadwerkelijke effecten van piekmissies op de omgeving kan in individuele gevallen mogelijk nuttig zijn, maar de noodzaak van generieke aanvullende regels zijn op dit moment niet onderbouwd.

De industrie past bovendien al bestaande (veelal verplichte) instrumenten toe voor het voorkomen, beheersen en monitoren van piek- en diffuse emissies, zoals het Europese beheersplan OTNOC<sup>9</sup> en het Nederlandse Handboek Diffuse Emissies VOS. Het verbeteren van toepassing en uitvoering van deze bestaande kaders is effectiever dan het invoeren van nieuwe verplichtingen.

#### **Advies 5: Benut maatwerk aanpak binnen bestaande wetgeving voor effectiever vergunnen bij bedrijven met aanzienlijke impact.**

Wanneer in zorgvuldig onderzoek wordt aangetoond dat emissies van een individueel bedrijf een significante gezondheidssimpact veroorzaken, kan dit binnen de bestaande wetgeving worden aangepakt via maatwerkafspraken. Deze aanpak is rechtvaardig, uitvoerbaar en effectief: zij richt zich immers op feitelijke risico's in plaats van op generieke aannames.

### **3c. Thema 3: Vertrouwen in de overheid**

#### **Advies 6: Voorkom - met klem - vertraging bij vergunningverlening.**

Het versterken van de adviesrol van de GGD in de planvorming en bij vragen rondom gezondheid en bedrijven kan zorgdragen voor de juiste interpretatie van de gezondheidseffecten op leefniveau, juist ook in relatie tot andere emissiebronnen/ stressoren, zoals ook in de vorige paragraaf is onderschreven. Wij benadrukken de noodzaak dat er geen extra vertragingen ontstaan in vergunningstrajecten.

## **4. Wij adviseren om in het vervolg deze mogelijke acties nog te onderzoeken of te nemen**

### **Advies: Naar een gezamenlijke, risico-gestuurde en maatwerkgerichte aanpak.**

Meer nationale regels zorgen voor méér regeldruk en druk op de capaciteit van omgevingsdiensten, maar lossen de zorgen van omwonenden niet op. Wat wél werkt, is een risicogestuurde en maatwerkgerichte aanpak gericht op de bronnen, stoffen en gebieden met de grootste impact op gezondheid en leefomgeving.

Wij stellen voor om deze aanpak in de praktijk te ontwikkelen via *pilots*, in nauwe samenwerking met het Rijk, provincies, omgevingsdiensten en andere belanghebbenden. In deze pilots kunnen beleid, uitvoering en praktijkervaring samenkomen om een werkbare en geloofwaardige methodiek te ontwikkelen.

---

<sup>8</sup> Het consortium van Haskoning, TAUW en Witteveen&Bos voert verschillende onderzoeken uit in het kader van de Actieagenda Industrie&Omwonenden in opdracht van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

<sup>9</sup> "OTNOC", Other than Normal Operating Conditions, Europese richtlijnen voor voorkomen, beheersen en monitoren van piekmissies.

Een integrale benadering brengt bovendien milieu, economie en gezondheid bij elkaar. Bij de verdere uitwerking kunnen de volgende bouwstenen richting geven:

- een integrale afweging van vermindering van milieudruk, decarbonisatie en circulariteit (op basis van de mogelijkheden van de geactualiseerde Rie);
- stimulering van innovaties die zowel duurzaamheid als gezondheid versterken;
- prioritering van thema's die zichtbaar bijdragen aan een gezonde leefomgeving en een sterk investeringsklimaat;
- het ontwikkelen van een beoordelingskader voor een gezonde leefomgeving
- en een gebalanceerde inzet van prikkels en verplichtingen (de 'wortel en stok'-benadering) om vooruitgang te stimuleren zonder onnodige regeldruk.

Deze aanpak biedt perspectief op echte gezondheidswinst, draagt bij aan het vertrouwen en dialoog én is gericht op een toekomstbestendige industrie die in vertrouwen kan blijven investeren in Nederland.

## Bijlage 1: 7 potentiële maatregelen voorgesteld door IenW met appreciatie van VNO-NCW / VNCI

Het betreft de volgende 7 (optionele) maatregelen met daaraan gekoppeld de gegeven adviezen:

| Optionele maatregelen IenW                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Steun                                             | Geen steun                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Alternatieve maatregelen                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>Thema 1: Beter meten</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>1a: Extra monitoring/ meten</li> <li>1b: Metingen onafhankelijk organiseren (Het centraal regelen van metingen die door bedrijven worden gedaan)</li> <li>1c: Meetgegevens verplicht openbaar maken</li> </ul> <p><b>Onderbouwing o.b.v. OVV-adviezen:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Optimaliseren van het ontwikkelen en toepassen van kennis</li> <li>Invoelbaar wantrouwen van omwonenden verminderen</li> <li>Beter zicht op emissies</li> </ul> | <p>Wij stellen alternatieve maatregelen voor.</p> | <ul style="list-style-type: none"> <li>1a Generieke regels voor extra metingen/ monitoring</li> <li>1b Centraal beleggen van metingen</li> <li>1c Extra regels voor openbaarmaking</li> </ul> <p><b>Onderbouwing:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Er bestaan al uitgebreide verplichtingen voor openbaarheid via de Wet open overheid, het Verdrag van Aarhus en de Europese IEP-verordening.</li> <li>Belangrijker is begrijpelijke duiding van bestaande openbare meetdata – de ‘bijsluiters’ bij meetresultaten.</li> <li>Voorkomen van administratieve lasten en bureaucratie bij centraal beleggen</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>Emissiegegevens o.b.v. bestaande metingen beter duiden met een ‘bijsluiters’</li> <li>Aanvullen met immissiebeoordelingen</li> <li>Uitbreiding van publieke meetnetten in de omgeving</li> <li>Duiding van gemeten emissies door GGD</li> <li>Verder onderzoeken: Pilots voor risicogerichte aanpak</li> </ul> <p><b>Onderbouwing:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>De GGD kan als onafhankelijke partij bijdragen aan duiding van meetgegevens en prioritering van gezondheidsrisico's, en daarmee het vertrouwen van omwonenden versterken.</li> </ul> |

| Optionele maatregelen IenW                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Steun                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Geen steun                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | • Alternatieve maatregelen                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>Thema 2: Verbeteren wet- en regelgeving</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• 2a: Vastleggen van regels voor de vergunningverlening van piekmissies.</li> <li>• 2b: Mogelijk maken effectiever vergunnen bij bedrijven met aanzienlijke impact op de omgeving.</li> </ul> <p><b>Onderbouwing o.b.v. OVV-adviezen:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• betere uitvoering huidig stelsel, zoals kennis, capaciteit, uitvoerbaarheid en eenduidigheid wetgeving</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• 2b: Benut maatwerkaanpak binnen bestaande wetgeving voor effectiever vergunnen bij bedrijven met aanzienlijke impact (risicogerichte prioritering)</li> <li>• Verder onderzoeken: Pilots voor risico-gestuurde aanpak, met versterking VTH-capaciteit.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• 2a: Extra generieke regels voor de vergunningverlening van piekmissies</li> </ul> <p><b>Onderbouwing:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• De Omgevingswet maakt al maatwerk mogelijk.</li> <li>• Toepassen van bestaande regels, gecombineerd met proactieve ruimtelijke planning om overlast te voorkomen.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Versterking van de uitvoering en professionalisering van VTH-stelsel</li> </ul> <p><b>Onderbouwing:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Versterking van deskundigheid en capaciteit bij VTH-organisaties is cruciaal voor effectiviteit.</li> </ul> |
| <p><b>Thema 3: Vertrouwen in de overheid</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• 3a: GGD-advies in de planvormingsfase.</li> </ul> <p><b>Onderbouwing o.b.v. OVV-adviezen:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Optimaliseren van het ontwikkelen en toepassen van kennis</li> <li>• Invoelbaar wantrouwen van omwonenden</li> </ul>                                                                                                                                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>• 3a: Versterking van de rol van de GGD bij planvorming<br/>Voorwaarde: voorkom - met klem - vertraging bij vergunningverlening</li> </ul>                                                                                                                          | <p>De adviesrol mag geen extra vertraging veroorzaken in vergunningstrajecten.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                           | <p>Gezamenlijke aanpakken van de prioritaire aandachtsgebieden</p>                                                                                                                                                                                                                                        |

| Optionele maatregelen IenW                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Steun                                                                                                                                                      | Geen steun | Alternatieve maatregelen                                                                                               |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>Thema overstijgend: Gesprek tussen omwonenden, industrie en overheid:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• heeft een structureel karakter, brengt perspectieven bij elkaar en zorgen op de juiste plek signaleren</li> </ul> <p><b>Onderbouwing o.b.v. OVV-adviezen:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Invoelbaar wantrouwen van omwonenden</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Trek samen als industrie en overheid op om in gesprek/contact te zijn met de omgeving/ belanghebbenden</li> </ul> |            | <p>Investeer in dialoog op lokaal niveau, maak gebruik van goede praktijken en bestaande participatiemogelijkheden</p> |

## Bijlage 2: Voorbeelden van best practices

De Rotterdamse haven kent succesvolle voorbeelden van dialoog tussen bedrijfsleven en omgeving, zoals de Omgevingsdialoog Westelijk Europoort & Maasvlakte. Ook op Chemelot en bij Nobian worden via structurele omgevingsprogramma's bewoners actief betrokken bij ontwikkelingen. Deze voorbeelden tonen aan dat participatie in de praktijk werkt en kan bijdragen aan vertrouwen en transparantie.

### Best-practices voor een betere dialoog met de omgeving

- De Rotterdamse haven kent een aantal succesvolle voorbeelden van dialoog tussen bedrijfsleven en haven. Zo is er de Omgevingsdialoog Westelijk Europoort & Maasvlakte waar het havenbedrijfsleven en omwonenden elkaar twee keer per jaar ontmoeten in Oostvoorne en de dialoog aangaan over bijvoorbeeld nieuwe projecten van de bedrijven in het betreffende deel van de haven. Van energietransitie tot uitbreidingen, van alles komt aan bod.
- Naar aanleiding van deze goed werkende formule en een aantal andere succesvolle initiatieven zijn Havenbedrijf Rotterdam en ondernemersorganisatie Deltalinqs bezig een dergelijke dialoog nu ook gebieds-dekkend op te zetten voor het hele havengebied; van Hoek van Holland tot de stad en aan de Zuidkant van de haven. Ook lopen er in het havengebied nieuwe acties om de dialoog met jongere doelgroepen aan te jagen.
- Als onderdeel van een betere dialoog met de omgeving is recent ook een nieuwe handreiking participatie gemaakt voor alle bedrijven in het gebied. Deze handreiking biedt een gestructureerde aanpak om belanghebbenden tijdig en effectief te betrekken bij vergunningaanvragen voor nieuwe (grote) projecten voor bijvoorbeeld energietransitie-projecten of bedrijfsuitbreidingen, etc. De handreiking zal ook worden verspreid onder andere industrieclusters omdat deze breed toepasbaar is.
- Tot slot zijn nieuwe convenanten als Vlaardingen Rivierzone een mooi voorbeeld van publiek-private samenwerking en dialoog in het Rotterdams havengebied om wonen en werken/havenactiviteiten in balans te houden met elkaar.
- Nobian heeft ruim twee jaar geleden omgevingsmanagers aangesteld. Ze zijn het eerste aanspreekpunt in de contacten met omwonenden, betrokken overheden en maatschappelijke organisaties. Tegelijkertijd zijn ze ook het scherpe oog en oor in de organisatie zelf. Het draait om participatie, relatiemanagement en communicatie, zoals het regelmatig voeren van keukentafelgesprekken bij buurtbewoners.
- Omwonenden en andere belanghebbenden zijn nauw betrokken geweest bij de Strategische gebiedsvisie van Chemelot. Die aanpak 'Samen met de omgeving' wordt gecontinueerd in de verdere uitwerking van projecten en ontwikkelingen op en in de omgeving van Chemelot. Dat doen de provincie Limburg, de gemeente Sittard-Geleen, de gemeente Stein en Chemelot in een nieuwe overlegstructuur met omwonenden en belanghebbenden.

# Standpunt Actieagenda Industrie en Omwonenden

*Bijdragen door: KWF*

## **Algemeen standpunt Actieagenda**

KWF is blij dat deze actieagenda probeert een concreet vervolg te geven aan de aanbevelingen van het OVV rapport. Nu de onderzoeken in de actieagenda zijn afgerond is het belangrijk over te gaan tot het maken van keuzes en het uitvoeren van maatregelen. De onderzoekers laten zien dat er genoeg handelingsperspectief is om maatregelen te nemen die de gezondheid van mensen beschermt en het milieu verbetert.

## **Wij adviseren de Staatssecretaris om de volgende acties uit te voeren**

Wij pleiten ervoor om bij het niet uitvoeren van één van de aanbevelingen, gemaakt door de onderzoekers, een uitgebreide onderbouwing hiervan naar de Tweede Kamer te verzenden en hierbij de impact op gezondheid expliciet te vermelden. Voor KWF is het belangrijk dat er ook aandacht is voor de randvoorwaarden die de voorgestelde maatregelen faciliteren, zoals voldoende (financiële) capaciteit bij de omgevingsdiensten. Onderstaande acties hebben wat ons betreft prioriteit:

### **Actie 3: 'Best Beschikbare Technieken (BBT) direct implementeren in algemene regels'**

*Het voorstel van de onderzoekers om BBT conclusies te laten gelden onder een AmvB voorkomt dat het initiatief bij de OD ligt en zorgt ervoor dat een bedrijf de nieuwe emissiegrenswaarden (EGW) automatisch moet opvolgen binnen 4 jaar. Als bedrijven willen afwijken van deze nieuwe EGW dan moeten zij uitvoerig kunnen onderbouwen waarom zij niet aan deze EGW kunnen voldoen. Dit heeft wat KWF betreft voordelen: er ontstaat een juridische verplichting om een vergunning te herzien en daarmee altijd te voldoen aan de onderkant van de brandbreedte van EGWs, de bewijslast om af te wijken van de EGW ligt bij het bedrijf en de wetgever creëert hiermee een gelijk speelveld voor het bedrijfsleven.*

### **Actie 10: 'Controle op industriële emissies verbeteren, waaronder controle op diffuse emissies, piekbelastingen en de resulterende omgevingsconcentraties'**

*Op dit moment zijn metingen nog te vaak incident gedreven en krijgen ODs soms pas inzicht na aanvraag van deze gegevens bij betreffende bedrijven. We ondersteunen de aanbevelingen om meer vaste meetstations op te zetten, met name rondom grote industriële locaties. We vinden het rechtvaardig dat onafhankelijke metingen betaald worden door de bedrijven die vergunningsplichtig zijn. De metingen dienen openbaar gemaakt te worden en kunnen begeleid worden met een jaarlijks rapport van bevoegd gezag of OD voor een correcte interpretatie van de gegevens. Belangrijk is een uniforme manier van verzamelen van meetgegevens, zodat metingen ook te vergelijken zijn met andere regio's.*

### **Actie 13 'Verkennen versterken adviesrol van de GGD bij vragen rondom gezondheid en bedrijven'**

*GGDen zouden een structurele plek aan de tafel moeten krijgen bij vergunningverlening en handhaving. Wij zien een passende formele rol voor de GGD om gegevens op voorhand, tijdens de vergunningverlening, te duiden. Bijvoorbeeld in een Gezondheidseffectrapportage zodat gezondheidsaspecten geborgd zijn in de vergunningsverlening of een verplichte aparte kop met betrekking tot gezondheidseffecten in de MER. Beide opties hebben als doel om gezondheid een expliciet onderdeel te laten worden van de vergunningsverlening.*

## **Wij adviseren de Staatssecretaris om de volgende acties absoluut niet uit te voeren**

Er is wat ons betreft geen reden om één van de acties en/of maatregelen niet uit te voeren. De bestaansreden van deze actieagenda is het verbeteren van de gezondheid van omwonenden en het schoner maken van ons milieu. Het enige uitsluitingscriterium zou dus gebaseerd moeten worden op deze principes.

## **Wij adviseren de Staatssecretaris om in het vervolg deze mogelijke acties nog te onderzoeken of te nemen**

KWF heeft als deelnemer van de klankbordgroep verrast kennis genomen van het feit dat actie 8 niet onderzocht werd, vanwege mogelijk ontbreken van politiek draagvlak. Een onderzoek naar een breed spectrum aan maatregelen zou hierdoor niet gehinderd moeten worden. De opgedane kennis dient namelijk als basis voor het voeren van een goed inhoudelijk maatschappelijk én politiek debat. Wij vinden het dan ook van groot belang dat dit onderzoek onder actie 8 alsnog plaats kan vinden.